

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 14. det. 1974

Nr. 98 (3986)

16. aastakäik

Rootsi lehed baltlasist:

On eriseisund nende maade okupantide huvisid arvestades?

Ühenduses baltlaste Rootsi saabumise 30-nda aastapäevaga on mitmel pool rootsi ajakirjanduses ilmunud vastavaid meenutusi, mida EPL on ka refereerinud. Västerbottens Kurir (FP) avaldas 5. novembril juhtkirja "Baltlased Rootsis", tuleb meelde, et pumaarmee teist korda invadeeris Balti riike just 30 aastat tagasi, muutes Eesti, Läti ja Leedu vastu nende rahvaste tahtmist Nõukogude osariikideks. Vene-Saksa pakt 1939 oli nimelt annud venelastele vabad käed Baltikumis kui "vene huvipiirkonnas".

Ajaleht jätkab:

— Julm terror lasti valla ja terve rida vaba Baltikumi poliitikut, kultuurisikusi, vaimulikke ja muid mõjukaid inimesi küüditati. Enamikust ei ole enam kunagi midagi kuulnud.

Oles kirjeldanud kuidas okupatsioonid vaheldusid ja ka terror vaheldus. Kui venelased a. 1944 sügisel tagasi pöördusid, tabad maad uus küüditustelaine. Ja veel enam:

— Vene kättemaksuühik ulatus, nagu meie siin Rootsiski hästi teame, kangele. Balti sõjalised üksused, millised olid loodud N. Liidust saadetud partisaanidega võitlemiseks, olid venelaste silmis "saksa abiväed" ja nende sõjaväelaste väljaandmist nõuti Saksamaalt, Soomelt ja rootsilt.

Rüügitõuguslikult olid need küll rahvuslikud üksused, kuna sakslased võimaldasid teatud omavalitsust okupeeritud piir-

kondades ja viimastel oli loomulikult ügus võidelda üksuste vastu, millised neid maid ähvardasid muuta sõja tallermaaks.

Vene vaatevinkli järele, millest üldmal määral on aktsepteeritud siin Rootsis eriti sotsiaaldemokraatide poolt, olid balti riigid vene piirkonnad, millised töötasid sõja ajal koos sakslastega. Rootsi tunnustas ka üsna vara — silmatorkavalt isegi enne Soomet — vene okupatsiooni Baltikumi üle. Tegelikult ei olnud Balti riigid ei venelaste ega sakslaste omad. Mõlemast suunast pressituna püüdsid need rahvad kaitsta oma iseseisvust. (Järg teisel).

Valimiste peakomitee liikmed kokkuvõtteid tegemas. Vasakult Irina Aug, Tiido Uutma, Herman Kann ja esimees Johannes Kant (EPL-foto LEPPER).

Parempoolne Rühm ainukeseks võitjaks lõppenud valimistel

Möödunud üldvalimistel pääsesid Rootsi Eestlaste Esinduse uude esinduskokku 69 saadikut eelmisest esinduskogust, kuna 31 tulevad sisse esmakordselt, kellest 26 kandideerisid üldse esmakordselt. 5 uuestivalitut on ka varem esinduskogusse kuulunud, kuid ei kuulunud viimasesse esinduskokku. Nagu varem märgitud, sai Eesti Põllumeeste Kogudele toetuv Rahvuslik Parempoolne Rühm 43 kohta, mis tähendab suuremest 14 koha võrra (eelmises 34). See on ainuke rühmitusist, kes jäi plusspoolele ja sõna tõsisel mõttes valimised "võitis".

Teised rühmitused kaotasid kohti, neist enim Liberaalne Erakond, kes 17-lt mandaadilt langes 10-le, kaotades 7 kohta, Eesti Vabadusliit, kaotas 6 (nüüd 13, eelmises esinduskogus 19 kohta) ja Rahvuslik Koostöö Keskus 4 kohta (vastavalt 21 kohta eelmise korra 25 vastu).

Uue rühmitusena tuli sisse Eesti Töögrupp, saades 4 kohta. Sõltumatuid pääses sisse 4 (eelmisel korral 5). Rahvuslik Parempoolne Rühm esines 32, Rahvuslik Koostöö Keskus 23, Eesti Vabadusliit 24, Liberaalne Erakond 22 ja Eesti Töögrupp

13 kandidaadiga — sõltumatuid kandidaate esines 7.

Mis puutub Eesti Töögruppi, siis on selles uues rühmituses 2 kuulunud ka varem esinduskogusse teistes rühmitustes.

Uues esinduskogus on 87 meest ja 13 naist.

Valimised toimusid isikuvallimiste kaudu enamusvalimise põhimõttel.

Hääleõiguslikke oli nimekirjades 11.890, kellest hääletas 4105 ehk 34,5 protsenti. Nagu selgub, oli välja saadetud materjali 12.148 isikule, kuid sellest langes puudulike aadresside ja surmajuhtude läbi välja 258 isikut, neist 156 Stockholmis.

Osavõtt oli loium suurlinnades, kus näit. Stockholmis ja Göteborgis hääletas ainult 26,8 protsenti (6.975 hääleõiguslikust 1968), märksa elavam aga vähemates keskustes, kus osavõtt ulatus 45,6 protsendini (4915 valijast hääletas 2239). Kõige usinam valijaskond oli Eskilstunas — 69 protsenti!

Eri kohtade järgi olid tulemused järgmised (klambrites hääleõiguslike arv piirkonnas):

Alingsås — 57 (139), Arvika — 45 (101), Borås — 247 (688), Göteborg — 637 (2020), Gävle — 65 (139), Halmstad — 53 (194), Helsingborg — 57 (139), Järg lk 11

Poolakad balti ohvitserkonna MÕRVAST

LONDON (ER) — Poola põgenike ajaleht "Dziennik Polski" kirjutab oma 14. oktoobri numbris, et Jozef Berger on andnud Londonis välja raamatu pealkirjaga "Shipwreck of a Generation" ("The generatsiooni hukk"), milles on muuhulgas juttu ka 400 balti ohvitseri hukkamisest Norylski orjalaagris. Autor on sünnilt juut, sündinud Krakowis 1904. Emigreerus Poolast Palestiinasse ja astus Kommunistlikku parteisse. Aastal 1932 võitis ta üle kominterni Moskva Keskuse Lähis-Idas.

Stalini aegsete puhastusprotsesside sarjas ta arreteeriti ja tee viis üle laagrite ja küüditamise Siberi. 1951. aastal rehabiliteeriti ja vabastati, kui Poola kodanik. Poolast läks ta hiljem Israelli ja oli dotsendiks Bar Han ülikooli juures.

Oma memuaarides kirjeldab ta eesti, läti ja leedu ohvitseride kurmi saatust pärast nende maade vabaduse röövimist. Pärast Eesti, Läti ja Leedu "liitmist" Nõukogude Liiduga anti kõigile nende maade ohvitseridele nõukogude armee teenistustasemed. Üle 1.000 ohvitseri mitmesugustes teenistustasemetes — nende hulgas 400 lüüdi ja 200 eestlast transporteeriti Moskva — niitult ümberkohtumisele.

Pärast Moskvasse päralejõudmist võeti balti ohvitseridelt relvad ja küüditati Siberi kuruks Norylski laagrisse, kus Berger oli nende kurbmängu tunnistajaks. Ohvitserid hüüti ühe NKWD mehe poolt välja (nimetades neid bandiitideks) vastavalt nimekirjale kuriteos N. Liidu vastu. Nende anti aega 10 minutit enda katsumiseks ja siis loeti ette nende surmaotsus.

Surmaotsuse kinnitamine toimus Moskvas ja ei vajanud palju aega. Kogusummas mõrvati seekord Norylskis 400 ohvitseri, kindralist kuni leit-

nandini. Surmamõistetute väljavahikul oli vähe tegemist nende ohvitseride poliitilise meelsusega. Pärast "normi täitmist" jäeti ülejäänud rahule. Niipalju poola lehes ilmunud kirjutusest.

L. Orgile tunnustus

KARLSKOGA (EPL) — Karlskoga kommunii valitsus otsustas aasta kultuuristipendiumi 5000 krooni suuruses anda kohapealsele eesti kunstnikule Leida Orgile, kes ka Stockholmis on oma aplikatsioonilõuenditega äratanud tähepanu ja saanud head kriitikat. Stipendium anti üle 7. detsembril.

4000 häält USA-s

NEW YROK (VES) — Ameerika ühendriikides toimunud Eesti Rahvuskomitee üldvalimistel on esialgsel andmel hääletanud üle 4000 hääleõiguslikku. Hääle lugemine ei ole veel lõpetatud.

EPL

Laupäeval, 14. dets. 1974

TULEMUS

Seekordne üldvalimiste tulemus läks risti vastu pessimistide ennustustele, kes ennustasid eestlastel suure passiivsust ja osavõttu tunduvat vähenemist. Vastupidiselt osutus aga osavõtt suuremaks eelmisest korrapärast, vaatamata et neli aastat on möödunud ja selle aja jooksul ka hulk tootkordisid valijaid manalasse varisenud.

See tähendab uute inimeste juurdetulekut ja aktiviseerimist. Ja see on baromeeter, mille väärtus ulatub ka väljaspoolsele, näidates, et eestlased tunnevad end ühikuna ja vähemusena, seda eriti oodatava seadusandluse taustal, mis vähemuste kultuurilise elu toetamisel eeldab just vastava grupi enda elujõud ja huvi.

Selles punktis, mil vastusküsimus on see, kas kõlab, oli valimiste üldresultaat kasuks ka nende, kes valimistele olid opositsioonilis ja sellest osa ei võtnud. Ei ole ju eestlased Rootsis naud elujõu baromeetrit ette näidata.

Valimistel osutus edukaimaks rühmituseks Rahvuslik Parem-poolne Rühm, kes suured oma esindust esinduskogus, kus ta oli ka varem suurimaks erakonnaks, tervelt 14 uue kohaga, jõudes absoluutse enamuse lähkondade. Kuigi valimistulemus ei ulatu absoluutse põllumeeste (RPR) koosseisule tegelikult Eesti Põllumeeste Kogude, iseseisvusaegse suurima erakonna liikmetest) enamuse, siis praktiliselt näib sellel rühmal neile see enamus kujunevat tegelikus töös kätesaadavaks, kuna nad võivad arvutada tõenäoliselt ka Eesti Töögrupi ja mõnede sõltumatutena sisse valitute häältega vähemalt mõnedes küsimustes.

Valijaskond andis ilmselt seekord ka oma hinnangu koostöö katsetele ERN/EK-ringkondade, sest vastavaist läbirääkimistest osa võtnud rühmitused – Rahvuslik Koostöö Keskus, Eesti Vabadusliit ja Liberaalne Erakond, kandsid kõik tunduvalt kaotusi, kuigi koostöökatsetel neile "korvi" andjaks oli just läbirääkimispartner, kes esitas nõudmisi, mis valijaskonnale paistsid ebarealaalsed ja mis kujunesid katse nurjumise peapõhjusteks.

Nii võib järeldada, et koostööpüüdlused ringkondade vahel pannaakse nüüd "jää peale", sest ka valimistest emale jäänud pool näib eelistavat oma tee käimist üksinda. See on

perspektiiv oodatavatele valitussuutvõimudele ühenduse sees Invandrarutredningi ettepanekutega. Ilmselt leidis ka valijaskond, et reaalsed eeldused ringkondade lähemaks koostööks puuduvad just toimunud läbirääkimiste muljetel.

Mis puutub valimiste persoonalisse tulemusesse, siis ei olnud muidugi mingiks üllatuseks Andres Küngi populaarsus – äratuntuks populaarsus, sest tema ühemehe-võitlus on väärinud kõigi respekti. Tema esimeseks tulek oli väljaspooltendentide (ta kuulub Liberaalsetes Erakonda, milline kaotas enim kohti ja tegutses n.d. üle ringkondade). Ilmselt esines aga seekord rohkem kui kunagi varem rühmanõueteid ja häälte suunamist ainult teatud rühmitusele, kasutamata ülejäänud hääl individuaalselt.

Tulemuseks on hulga üldtuntud aktivistide inimeste tagasihoidlik platseerumine "edebelis", samal ajal kui avalikkusele vähetuntud või tundmatuidki inimesi on parteilisi töötajaid nühkunud nendest ettepoole. See seletab ka, miks osa selliseid aktiviste inimesi sootuks välja langesid esinduskogu koosseisust.

Mis puutub varem esinenud tendentsi aja hinna eest anda hääl noortele, siis seekord ei ole see tendents olnud sama tugev, kuigi hulk on neist sisse valitud. Näib, et ka siin on noorte rühmituslik kuuluvus oma rolli mänginud. Kahtlemata oleks pidanud noorte hulk esinduskogus olema veelgi suurem. Samuti on naiste 13 esindajat ajalilikes kogus küllaltki väike arv, eriti kui mees peidada, et valijate "sõu" läbi 10 neist ukse taha jäi.

Valimiste võitjale langevad kahtlemata vastutusiikkad ülesanded, eriti kus resultaat teoreetiliselt neile võimaldaks "ühepartei-valitsust". Tõenäoline on muidugi tavakohane proportsionaalse juhatuse moodustamine kõigi rühmituste esindajast – kui mõni neist ei eelistaks opositsiooni jäärmist täielikult, nagu seda on varem juhtunud. Enamuserakonna mureks on ka nende sobiva esimehe leidmine, mis ei ole just kergeim ülesanne, kui soovatakse, et kohta täidaks aktiivne poliitiline inimene ja mitte ainult vormiline källasku.

Vana esinduskogu ajal olid esimeesteks alul Leo Karupää Rahvuslikust Koostöö Keskusest, kelle vabatahtlikul lahkumisel ülesandend täits abimees Olaf Muruk Rahvuslikust Parem-poolsest Rühmast, kuni esinduskogu interimsimeheks valis professor Hans Kaari Vabadusliidust, kes on pikemat aega olnud esinduskogu esimeheks-eesistujaks.

KLA

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPHURKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

VÄLISKOMMENTAAR

Koeksistentsi manitsus

Ühendriikide informatsiooniteenistuse väljaandel ilmus hiljuti ameerika poliitiliste dokumentide sarjase väljamõistmist Henry A. Kissingeri aruanne USA Senati välisajanduse komisjonile 19. septembrist 1974. Aruanne kannab pealkirja "The Imperative of Coexistence" ja hõlmab 45 lehekülge. Kissinger märgib esmalt, et aatomiajast ühinevad saadik karadad maailm kohutavat hävitust ja paneb oma rahulootused suhtlemisele Ühendriikide ja N. Lõidu vahel. Moodsate relvade hävitussuutvõime tingib rahuliku koeksistentsi vajadust. Sügavad lahkuminekud maailmavaates ja huvides USA ja N. Lõidu vahel tähistavad selle raskust. Raskused ise ei tulene arusaamatustest, vaid on tingitud ajaloo ja viisist, kuidas mõlemad maad on arenanud. Aga rahuliku lahutusvaheliste korda ei saa olla ilma konstruktiivse suhtlemiseta USA ja N. Lõidu vahel. Sita kuulub pingelangevuse mõiste, mis iseenesest eeldab jätkuvat protsessi, mitte aga mõnd lõplikku otsust, mida võiks saavutada teatud aja jooksul.

USA ei saa muidugi rajada oma poliitikat üksnes Moskva headele kavatsustele. USA taotleb teenida rahu kavakindla vastupanemisega survevõimudele, nagu agressiiv-

sed aktsioonid ja vastutamatud võtted. Sõjajärgse perioodi kahel aastakümnel iseloomustasid mitmed väärarvused USA ja N. Lõidu suhtel. Teatud julgustuseks oli Kuuba robotite kriisi lahendamise 1962. Aga 1968 Invasioon Tsehhoslovakkiasse tõi pöördet ja heitis sügavat varju Ida-Lääne suhtlemisele. Järgnenud aastatel ilmes, et Ida-Lääne kontaktid ja alanud läbirääkimisi taotles Moskva kasutada Nõukogude mõju edendamiseks eriti Lääne-Euroopas.

Ühendriigid omalt poolt katsusid leida igat võimalust, et ausalt kokku kõlastada poolete huvideid. Väljakutsete korral, nagu Lähis-Idas, Karibi meres või Berliinis, vastas USA alati kindlalt. Nõukogude käitumine oli väljakutsuv Lähis-Idas 1970 augustis, Süüria sissetungil Jordaaniasse 1970 septembris, seoses Nõukogude allveelaevade baasi külmusega Kuubal, aktsioonides Berliini ümber ja India-Pakistani sõja kestel. Nõukogude poliitika näis taotlevat pingelangevat bilateraalselt ameerika liitlastega Lääne-Euroopas ja väljakutsuvat USA suhtes. "Me demonstreerisime siis ja oleme valmis seda tegema jälle, et Ameerika ei alustu survele aga ähvardusele jõuga. Me tegime selgeks siis – nagu teeme nüüdki – et pingelangevatime etl saas otsida mõnes üksikus kohas või ainult ühe maadegrupi suhtes. Meile on pingelangevatime jagamatu", ütles Kissinger.

Pööre tuli 1971 mitmel rindel – Berliini sobimusega, SALT-läbirääkimistega strateegiliste relvade piiramiseks, muude relvastuste arutamiseks, mis kõik kokku panid kogu pingelangevatime protsessi. 1972 kirjutati Moskvas alla strateegiliste relvade arvulisele piiramisele, 1973 sõlmiti sobimusklaasid ja ärakohandamiseks, mis käib mitte ainult vahetult USA ja N. Lõidu suhte kohta, vaid kehtib üldiselt kõigi maade suhtes. Aastat kestnud võidujooksu strateegiliste relvade alal suruti niilviisi teatud üldraamidesse. Aga kui peaks vaja olema, siis jätkub USA seda võidujooksu. Kui eelmise aastakümne lõpul selgus, et N. Lõidu oli saavutanud ligikaudu võrdseltaseme USA-ga, siis see praeguse strateegilise doktriini.

See näeb ette, et USA säilitab oma strateegiliste jõudude julgeoleku kallaltungi vastu, niilviisi vältides ühe või teise ahvatust esime löögi andmiseks. Seda kindlustab ameerika tuumarelvade paigutamine mitte ainult maaalustesse silindesse, mis võivad tabatud saada, vaid asetamine allveelaevadele ja pommituslennukitele, mis on vähem tabatavad. Värskeimate läbirääkimiste kohal on tuumarelvade uus normeerimine ette nähtud kümneaastaseks perioodiks nii arvulise kui kvaliteedi poolest.

Nõnda on käimas pingelangevatime protsess, nagu rahulik koeksistents eda käskivalt nõuab. Palju oleab muidugi mõlema poole heast tahtest. Nõukogude aktsioonid võivad kogu protsessi nurja ajada. "Meil on sügavalt lahkuminekud N. Lõiduga – nii hinnangute kui meetodite ja vaa-detes tulevikku. Aga just need lahkuminekud sunnivad igat valitust tegema suurimad pingutusi konstruktiivsemate suhete loomiseks", ütles Kissinger oma aruande lõpus, millest siin on toodud ainult konspektiivne ülevaade. A.K.

Kasvatuspäev 5. jaan.

Eesti Komitee Kooli- ja noortetölmkond koostöös teiste organisatsioonidega korraldab järjekordest kultuuri- ja kasvatuspäeva pühapäeval 5. jaanuaril 1975. a algusega kell 13 hotell Sheratonis Stockholmis.

Kultuuri- ja kasvatuspäeva kavas on laudkonna arutlus teemal: Sisserandajate ja vähemuserahvaste uurimiskomisjoni lõppraport ja eesti pagulaslaskonna vajadused. Laudkonnas esinevad Alur Reitan, Johannes Mikkelsen, Valter Tauli, William Muld ja Muna Ericsson. Laudkonna arutlusele järgnevad läbirääkimised. Kultuuri- ja kasvatuspäeva avasõna ütleb Eesti Komitee Kooli- ja noortetölmkonna esimees Johan Ungerson. Kultuuri- ja kasvatuspäevast osavõtt on kõigile vaba ja tasuta.

Koolipidu G-borgis

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi Eesti Algkooli jõulupidu kujuneb kindlasti jälle omaette sündmuseks, kus kolm (mõnel määral koguni neli) eesti põlvkonda kohtuvad ja täiesti ning traditsioonilist jõulurõõmu tunnevad. Selle rõõmu tekitajaks on, teadagi, noorim põlvkond, eesti algkooli õpilased, kes nii eestikeelses sõnas kui ka laulus oma võimisi ja õpitut esitavad.

Jõulupidu algab tavakohaselt jõuluevangeellumiga, mille esitavad I ja II kl. õpilased. Järgneb palvus ja pärast seda algavad õpilaste etteandend jõulukohaste deklamatsioonidega, koorilauludega, klaverisoolodega ja näidenditega. Laulude juures kasutatakse saatke ka vilepilli. Näidendid on koguni kaks: I ja II kl. õpilaste esituses "Poiss ja plooniid" ja varem nad klassid näitlevad "Jõulu eel metsas". Mõlemad on lühinäidendid.

Ettekanne juures on silmas peetud, et igal õpilasel oleks ülesanne, õigu siis see lühike või pikk, üksikult või ansambli esinemisena.

Nagu varem nii kuulub tänavuse jõulupidu raami asjade loteri ja einelaud kohvi, nn. koduküpsistega ja karastusjookidega.

Ja kõik, mis eelnenult esile toodud, toimub laupäeval, 21. detsembril algusega kell 17 hääntunult lokaalides, Gamlestad Medborgarhusis.

Göteborgi Eesti Algkooli jõulupidu ei unusta jõuluvana ka neid noori, kes pole seni veel koolikõhta jõudnud. Pildil hekk ühelt eelmiselt jõuluõhtupoolt, kus jõuluvana jagab koolikeht-kutele kinkepakke. (EPL-foto Kopper).

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhani Kooka
Vastutav väljaandja
(ansv. nr. 1)
Arvi Moor

Toimetuse ja tellitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 54 45

Toimetaja Eeskiltnas Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 129,
631 02 Eeskiltnas, tel. 016/14 77 72
Tellimispöistgno nr. 15 76 70
Kuhitusarvete postgno 66 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 187:—
Termin (4 kuud) kr. 68:—
Kuu kr. 15:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLÄGS AB

Trükkija: Eeskiltnas-Kurirens
Tryckeri AB Eeskiltnas 1974

Vello Helk külalisreferent Tartu ülikooli aastapäeval

Eesti Teaduslik Selts pidas Eesti Vabariigi Tartu ülikooli aastapäeva kokkutulekuga traditsiooniliselt vormides 3. detsembril Stockholmis Handelshögskola aulas umbes 120-pealise osavõtjaskonnaga. Teadusliku ettekande pidajaks oli seekord külalisena Taani riigiarhivi eesistlasest ülemarhivaar dr. phil. Vello Helk. Teshiti teatavaks ka auhinnatööde tulemused.

Avasõna ütles seltsi esimees prof. Evald Blumfeldt, kasutades mõttuna osi Gustav Suutsu luulevormilisest ömnevoovist eesti ülikoolile, mis ette kant selle õppeasutuse avamisaktusel 1. dets. 1919. Ta ettepanekul mälestati valitseva leinaselaskuga E. V. Tartu ülikooli käesoleval aastal suuna läbi lahkunud õppejõude professorid Yrjö Kakot ja Leonard Tiganikku. Peomeeleolu aitas tõsta Stockholmis Eesti Naiskooli Hilma Nerep-Mossini juhatusel oma hästivõimistatud ettekannetega. Stockholmis Eesti Osakonna esimene kuraator Heigo Laas tervitas suuliselt, kirjallikult tervitused olid tulnud Eesti Komiteest, Eesti Rahvusnõukogult ja Balti Instituudilt. Taani riigiarhivi ülemarhivaar dr. phil. Vello Helk pidas teadusliku ettekande jesuiitide tegevusest poolaagestes Tartus ja eriti nende suhtumisest eestlastesse. Ta ütles kokkuvõetult järgmist.

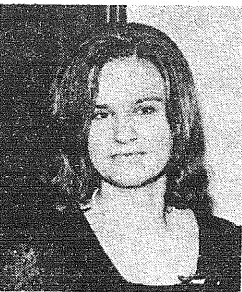
1582 läks Tartu Jam Zapolski vaherahuga venelaste käest poolakatele. Lühin oli poolakate valduses kuni aastani 1600, vallutati siis rootslaste poolt, kuid võeti 1603 poolakate poolt tagasi ja oli seejärel nende käes kuni aastani 1655. Nad lootsid loojalust ainult kaitselikult. Kohaliku rahva uuesti katoliikluse usku pööramiseks saatis paavst Poola kuninga palvel nühast Riiga kui ka Tartu grupi jesuiite. Tartu jõudis esimesed jesuiidid 1583. a. kevadel. Nad said endile Katarina kloostrit ja kiriku. Maarja kiriku ja samuti senini venelastele kuulunud kiriku. Ühtlasi anti neile Rõngu mõis ja vähemaid maaomandeid Tartu lähedal. Jesuiitide tööalaks oli misjonitöö rahva hulgas ja kooliõpetuse andmine oma nn. kolleegiumis gümnaasiumikursuse ulatuses. Alghariduse andmine nende ülesandeks polnud. Nende koolis käisid peamiselt poolakad ja sakslased, eestlastel polnud selle jaoks vajalisi eelharidusi.

Jesuiidid püüdis esmajoonel teha misjonitööd aadli ja linnaodanikkonna juures, mis aga ebaõnnestus. Talupoegi õpetasid

nad palvetama ja toimetasid nende juures usulisi talitusi, kuid eriti nad neist ei hoolinud. Nad aktsepteerisid kohalikud sotsiaalsed kihistused ja vaatasid eestlastele ning lätlastele kui põlluharjajale ja mustema töö tegijale. Jesuiitide ordu liikmeteks said ainult mõned eestlased ja needki ainult madalamas astmes — linik vendade hulgas. Isegi kolleegiumi juurde asutatud tölkide seminaris kuulus enamik õpilastest muulaste hulka.

Et anda eestlastele usulist abi, koostas kolleegiumi esimene rektor Thomas Busaeus, kes pärines Madalmaadelt, eestikeelse katekismuse, mis trükiti a. 1585 koos laulude lisaga. Sellest pole aga senijani õnnestunud leida ühtegi eksemplari. Kolleegiumi lõpuasatatel koostas Eesti alalt saksa perekonnast pärinev jesuiit Wilhelm Bock eestikeelseid tekste, mis arvatavasti osaliselt ka on trükitis ilmunud — võib-olla on 1622. a. ilmunud "Agenda Parvas" avaldatud eestikeelseid palveid tema töö viil.

Sügavamaid jälgi jesuiitide tegevus rahunute aegade tõttu ei jätunud, ainult maal mäletati neid veel üsna kaua usulise abi toomisest tõttu. Nende kolleegiumi hoonese

Aasta üliõpilasaühinna sai tööga Lydia Koidula rahvuspoliitilist vaadetset Eeva-Merike Kangro.

asutasid Rootsi võimud a. 1680 gümnaasiumi, ja a. 1682 alustas seal tegevust ülikool — Academia Gustaviana. Jesuiitide peakirikust — Maarja kirikust — sai garnisoni kirik, mis aga laostus Põhjasõja ajal ja lammutati 18. sajandi lõpul. Selle kiriku kohale ehitati 19. sajandi esimesel kümnendil praegune ülikooli peakhoone.

Teaduslikule ettekandele järgnevalt avas prof. Blumfeldt seltsi juhatusel saadetud võistlustöö "Lydia Koidula rahvuspoliitilised vaated" märgusõna ümberkuulutatud premeeritud 600 krooniga. Auhinnasumma selle töö teemale oli välja pandud Eesti Naisüliõpilaste Seltsi Rootsi Koonde ja Korp! Filiae Patriae Rootsi Koonde poolt ühiselt. Aktusel ettekandut teadaande eeloleva aasta auhinnatööde teemale ja auhindade kohta avaldame allpool. Aktuse lõpposa ütles seltsi abiesimees prof. Aino Mathiesen-Käärrik, tänades esimehaid eraldi ja kokkuleetud üldise ning rõhutada E. V. Tartu ülikooli suurt positiivset tähtsust rahvusliku õppeasutuseks. Aktus lõpetati Eesti Vabariigi hünni ühiselt laulmisega.

AUHNATÖÖD 1975 ÜLIÕPILASTELE

1. Balti riikide, esijoonel Eesti, ja Rootsi poliitiliste suhete kujunemine kahe maailmasõja vahel. Autor võib kokkuleppel juhendada järele teemat. Eesti Rahvusfondi auhind kr. 1000:—.

2. Eesti pagulasajalehe keel. Eesti Naisüliõpilaste Seltsi Rootsi Koonde ja Korp! Filiae Patriae Rootsi Koonde ühine auhind kr. 600:—.

3. Eesti rahvusgrupp kolmkümmend aastat Rootsis. Töö võib kuuluda ajaloo, sotsioloogia või majandusteaduse valdkonda. Rootsi Eestlaste Esinduse auhind kr. 750:—.

4. Inimliku eksistentsi iseloomustused võrdluses muude elusolenditega. Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis, EÜS Põhjala Rootsi Koonde ja EÜS Veijeste ühine auhind kr. 600:—.

5. Ülevaade Eduard Ole loomingust. Eesti Üliõpilaste Seltsi Rootsi Koondest, Aadu Lüdi ja Olaf Kibe ühine auhind kr. 2000:—.

6. Konstantin Päts ja Johan Laidoner Eesti riigi ehitajatenä. Auhinna suurus on kr. 3500:— ja see on välja pandud isiku poolt, kes ei soovi, et ta nimi avalikkusele teatatakse.

7. Stockholmis Eesti Algkool 1945—1970. Eesti Abi Keskuks, Eesti Komitee ja Eesti Kultuuri Koonde ühine auhind kr. 1500:—.

8. Ühe pagulise lühimurdu ilukirjandusliku teose (romaan, novellikogu või luuletuskogu) analüüs. Eesti Kirjanduse Fondi auhind kr. 1000:—.

KIRJUTAMIS- TINGIMUSED

1. Üldiselt võivad auhinnatööde kirjutamisest osa võtta kõik eesti üliõpilased, olenemata sellest, kas nad õpingud praegu jätkavad või mitte. Teemadele "Balti riikide, esijoonel Eesti, ja Rootsi poliitiliste suhete kujunemine kahe maailmasõja vahel" ja "Konstantin Päts ja Johan Laidoner Eesti riigi ehitajatenä" võivad kirjutada ka ülikooli juba lõpetanud isikud ning teemale "Ülevaade Eduard Ole loomingust" ka ülikooli paguluses lõpetanud isikud. Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatus püüab ka leida võimalusi tööde premeerimiseks, mis on kirjutatud eestlastelisel teemadel eesti üliõpilaste poolt ülikooli juures, kuigi nende tööde teemad pole olnud välja kuulutatud.

2. Tööde esitamise tähtpäevaks on 1. novembril 1975.

3. Tööd esitatakse — võimaliku

ETS esimees prof. Evald Blumfeldt ütles avasõna.

kahes eksemplaris — märgusõna all koos suletud ümbriku lisatud teatega autori nime ja aadressi kohta Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatusel, c/o Statens Historiska Museum, Storgatan 41, 114 55 Stockholm.

4. Esitatud tööde auhindamise tulemused avaldatakse Eesti Vabariigi Tartu ülikooli aastapäeva aktusel Stockholmis 1. detsembril paiku 1975.

Lähemaid andmeid teemade, alikate jm. kohta teemade nr. 2, 4, 6, 7 ja 8 suhtes võib saada Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatusel poolt määratud juhendajalt (astuda ühenduses kas otseselt või kirjutades seltsi juhatusel aadressil) järgmiselt: teema nr. 2 — dotsent Valter Tauli, nr. 4 — professor Gustav Ränk, nr. 6 — professor Evald Blumfeldt, nr. 7 — dotsent Teodor Kunnapi ja mag. phil. Herman Rajamäe, nr. 8 — kirjanikusteadlane Helmi Elter Stockholmis ja mag. phil. Bernhard Kangro Lundis. Teema nr. 1 juhendaja suhtes tuleb pöörduda Eesti Rahvusfondi juhatusel (aadress: Wallingatan 34, 111 24 Stockholm), teema nr. 3 juhendaja suhtes Rootsi Eestlaste Esinduse juhatusel (aadress: Sandhamngatan 1, 115 40 Stockholm) ja teema nr. 5

juhendaja suhtes Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatusel poole.

Selleks, et auhinmatööde kirjutamine annaks paremaid tulemusi, on väga soovitatav, et autorid kasutaksid neile antud võimalust kasutada juhendajat. Nõukõsime võib soovi korral toimuma ka anonümselt — kas kellegi vahendava isiku või telefoni või varjunnimega varustatud kirja kaudu.

ERN aasta-koosolek

Eesti rahvusnõukogu informatsioonikonverents toimub laupäeval 14. dets. algusega kell 11.00 Eesti Majas Stockholmis.

Kavas on avasõna esimees T. Kinttil, A. Horn — paguluse kolm aastakümnet — tagasi — ja edasivaates J. Mikkelsen — järeldusi Üürimiskomisjoni raportist, H. Mark — organiseeritud eesti ühis-koondel neljandal eksilastastakimisel. Õhtupoolikul toimub noortepaneel, kus rühmade noorteseksioonide esindajad diskuteerivad probleemide: kontaktid rootsi parteidega ja eesti ühiskonnaga, sellele järgnevat rühmade erinõupidamist, kell 18.30 toimub ühine lõunasöök. Kavas on event. veel mõned külalisesinejad.

Pühapäeval 15. dets. algusega kell 11.00 toimub ERN ruumides, Arsenalsgatan 1 ERN üldkoguaastakoosolek. Siin on päevakorras: 1. Koosoleku rakendamine, 2. aruanded ja välispoliitilised ülevaated, 3. tegevuskava küsimused, 4. E. Komiteesse liikmekastumise küsimus, 5. täiendavad valimised, 6. kohal algatatud küsimused.

Heinrich saadab Elfriede koju ja kuna just hakkab rängalt sadama, lubab Elfriede Heinrichil tema juurde ööses jääda. Ta läheb talle tupp Heinrichi jaoks dilaanale aset tegema. Tulles tagasi, pole Heinrichi kuskil. Mõõdub hulk aega, siis siseneb Heinrich — läbi märjana.

"Kus sa ometi oled?" küsis Elfriede.

"Käisin kodust pldzaamat toomas."

Soovitame pühadeks:

verivorste, värskeid kanamune, kohupiima, hapukoort, hapukapsaid, hapukurke, rootsi ja välismaa vorste, saunasuitsu sinki, mitmesuguseid juuste, halvaad, orient kaupe j.m.

HÖBELAIDS LIVS

Hötorgshallen Stockholm
Tel. 21 90 82

Pühadeks soovitame:

... EPL Aarne Viisimaa, Võlvuud viise Viisimaalt.
... EPL 306 Benno Hansen ja Paul Pinna, Tähti Estonia teatrist.
Kaks esimest plaati seeriast EESTI HELIVARAMU ä kr. 30:—

- ... LP 3407 Naan Põld laulab jõuluühil. Kr. 30:—.
- ... LP 3416 Jõululaulud Helmi Betlemilt. Kr. 30:—.
- ... EP 707 Stockholmis Eesti Meeskool ja Halvi Klement (45) Kr. Püha 66. Oh sa õnnistav, Ma tulen teavest ülevat, Aasta kaunemal tunnil. Kr. 12:—.
- ... EKP 1312 Stockholmis EELK segakoor. Tasa, tasa jõulukellad, Püha 66. Jõuluoõ täis saladust 66, Üks roosike on tõusnud. Kr. 12:—.
- ... EKP Käbi Larete. Neli rahvaviisi minu kodumaal. Kr. 12:—.
- ... Eesti heliloojate nimekirja.
- ... Aarand Roos, Esto Atlantis, novelle. Kr. 49:50.
- ... Koguteos, Eesti riik ja rahvas Teises Maailmasõjas, I—X, köites Kr. 325:—.
- ... Eesti saatusaastad I—VI, köites. Kr. 200:—.
- ... H. Postak, Toit, tervise varaoit. Kr. 20:—.
- ... G. Hansman, Aiapidaja käsiraamat. Kr. 20:—.
- ... J. Valgoma (J.). Eesti keele grammatika. Kr. 15:—.
- ... F. J. Wiedemann, Eesti-Saksa sõnaraamat, faksimiltrükk aastast 1893. Kr. 60:—.
- ... A. Traksmaa, Eesti Vabadussõda. Kr. 30:—.
- ... Oskar Luts, Kevade. Kr. 10:—.
- ... Oskar Luts, Süvi. Kr. 10:—.
- ... Ed. Vilde, Mahtsa sõda. Kr. 10:—.
- ... Rich. Janne, Vutimehed, Kassasaba poisid. Kr. 10:—.
- ... A. Männiste (J.). Suusatamine. Minevikust tänapäevani. Kr. 20:—.

VÄLIS-EESTI

Box 2171, 103 14 Stockholm
Lilla Nygatan 8
Avatud ärip. 10—18, laup. 10—15

Korporatsioonide Ujala ja Tervetia esindajaid koos tervitajatega.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Aastavahetuse pidu

E. Maja klubi korraldusel toimub Eesti Majas 31. dets. traditsiooniline vana-aasta pidu algusega kl. 20. Rikkalik einelaud, muusika, tants. Osavõtumaks 35,- isikult. Kõik on tervitunud. Eelregistreerimine tel. 28 16 15 ja 19 77 94. Klubi juhatus teatab veel, et klubi ruumid on suletud ajavahemikul 16 dets. kuni 8. jaan.

BORÅS

Laste jõulupuu

Traditsiooniline eesti laste jõulupuu, mille korraldab Boråsi Eesti Selts, toimub pühapäeval 15. dets. Caroli koguduse majas Maria saalis algusega kell 15. Kavas esineb mehe avasõna ja jõulutervitus. Jõulupaivus õpet. O. Kodreselt. Jõuluvana küll askäik kingitustega lastele. Koosviibimine toimub kohvilauas jõulukuulalde säras.

Neli lapsevanemaid, kes soovivad oma lastele jõuluvanalet jõulupakki, palutakse teatada tel. 12 28 96 hiljemalt 12. dets. Lapsevanemad, kes soovivad jõuluvana vahendusel üle anda nimeisi pakke, palutakse need üle anda enne koosviibimise algust.

Tänavase aasta laste jõulupuuiga meenutame 30. aastast eesti laste jõulupuutraditsiooni Borås, mida Boråsi Eesti Selts on vahetpidamalt korraldanud. Ootame ja loodame, et eestlaskond Borås ja ümbruskonnast tänavusest laste jõulupuust suurearvuliselt osa võtab. Boråsi Eesti Seltsi juhatus ütleb etertulemast kõikidele eesti lastele, lastevanematele ja lastesõpradele. Sissepääs kõikidele vaba.

A. Joonson Kesknõukogu esindajaks

NEW YORK (VES) — Kol. A. Rehane, kes oli U. E. Kesknõukogu täiskogu poolt valitud selle Euroopa-büroo juhatajaks, lahkus perekondlikel põhjustel sellelt kohalt. Kesknõukogu juhatus otsusega kutsuti ajutiseks büroo juhatajaks A. Joonson Heidelbergist, kes täidab neid kohustusi täiskogu järgmise koosolekuni, mis toimub eelneval aastal, millel valimisele tuleb uus büroo juhataja.

A. Joonson on korduvalt täitnud Kesknõukogu esindajana selle juhatusse poolt antud ülesandeid, eriti seoses Genfis käimas oleva julgeolekukonverentsiga. Nüüd lisandub sellele tööle Kesknõukogu Euroopa-büroo juhataja ülesandele.

Korp. Ujala aastapäev

Korp. Ujala pühitses kuuvahetusel 61-st aasta-päeva. Kuna samale ajale langes ka Korp. Ujala ja läti Korp. Tervetia vahelise sõpruslepingu 40 aastapäev, siis sündis see eriti pidulikult igal pool üle maailma, kus leiduvad suuremad koonddised, nii Ameerikas, Kanadas, Austraalias ja mujal.

Stockholmis korraldati ühine Ujala-Tervetia perekonna õhtu. Hotell Anglaits piduruumides koos piduliku aktusega, kuhu oli kogunenud arvukas pere mõlema korporatsiooni liikmest koos daamidega. Ka Soome sõpruslepinglaste Turu Üliõpilaskonna külalised olid kohal. Aktusel tervitas külalisi Ujala esimees vii. Viktor Kaarik ja andis tulevaste sõpruslepingu tekkimise ja selle tagajärgedest. Temaile vastas Tervetia esimes vii. Juris Renesacis südamlukude sõnadega, tõeses esile naabrite omavahelist sõprust.

Perekondlik sõbralik koosviibimine oli tujuküllane, kus muuseas esines bass vii. Valdeko Jürisoos koos poja bariton ksv. Mart Jürisooga, esitades kolm sketshi Uppsalas üliõpilaste elust aastasaja vahetusel, millised võeti vastu ära teenitud ovatsioonidega, kuna Tervetia liige Alberts esines hästi ette kantud meitsarve soolodega.

Järgmisel päeval oli Korp. Ujala

korteris Eesti Majas ühine vennastupidu suurearvulise osavõetuga millele järgnes sõbralik omavaheline koosviibimine.

Ujala-Tervetia sõprusleping sõlmiti 1894 aastal, millele kirjutati alla Riias 15. dets. Ujala delegatsiooni Riiga juhtis vann. adv. vii. Hugo Treial, kes ka pärast seda kogu aeg on olnud juhtivalt tegev sõpruse arendamisel.

Sõprusleping oli vajalik kahe naaberriigis lähendamiseks. Et seda saadud ole üksteise tundmaõppimine hädasti tarvilik. Selleks oli akadeemiliste organisatsioonidevaheline hädasti tarvilik. Selleks oli akadeemiliste organisatsioonidevaheline koostöö tähtis.

Korp. Vironia oli Riia-ajast karnelliping Riia Chargierten Conventiga, kuna Korp. Estival oli teatud suhted läti Korp. Lettia naga selle Tartu-ajast, millised jatkusid Lettonia Riiga ümberasumisega.

Korp. Ujala oli aga ainuke eesti üliõpilaskorraldus, mis sõpruslepingu meie lähema ühenaabrigi läti laste üliõpilaskorraldustega, milline siis ka kujunes eriti tihedaks koostööks ja on kestnud ka paguluses. (AM).

Chicagos suri 15. novembril Juhan Vasar, sünd. 1917 Põltsamaal.

Lund tähistas Tartu ülikooli aastapäeva

Lund, (EPL). — Eesti Vabariigi Tartu ülikooli 55. aastapäeva tähistati Lundis traditsiooni kohase aktusega Grand hotelli ruumes ja sellele järgneva koosviibimisega. Seekordse teadusliku kõne pidas kirjanik mag. phil. Arvo Mägi, Stockholmist, Eesti proosakirjanduse struktuurist. Keset rohkearvulist akadeemilist publikut olid endistest vaba Eesti Tartu ülikooli professoritest kohal Per Wieselgren ja Julius Mägist.

Aktuse avas korraldaja Eesti Teadusliku Seltsi Lõuna-Rootsi Osakonna esimees fil. dr. Paavo Roos. Ta tuletas meelde, kuidas antiikses Kreekas oli haridus enne Aleksander Suure aega sõltumatu ilmalikuudest võimudest ja kuidas Platoon võis avaldada oma töö ideaalset riigi üle. Meie tänapäeva ikkostatud kodumaa aga diskrimineeritakse nii ülikooli tööd kui inimesi.

Asja ilmunud sealse eesti keele grammatika eessõnast võime lugeda, et kuigi rahvuskeelte kirjandust toetatakse, vaadatakse aga samade keelte olemasolu, kui üleminevat sammu teel, mille lõpus kõik rahvuskeeled asendatakse üheainsa (vene) keelega! See näitab kui vähe hooldatakse meie kodumaal LRO täiskogu poolt vastu võetud inimõiguste Ülddeklaratsiooni.

Teadusliku ettekande pidas kirjanik mag. phil. Arvo Mägi.

Paari kuu pärast kavandatakse Kopenhaagenis suurema sümposiumi korraldamist lisaks hiljuti Lundis peetule, kus tulevad küsimused eriti Nõuk. Liidus. Samuti võetakse seal sõelumisele praegune olukord, vabaduste puudus ja tagakiusamised end. Balti riikides.

Järgnevad teaduslikus kõnes Eesti proosakirjanduse struktuurist käsitas kirjanik Arvo Mägi vanu müüte eesti kirjanduses. Inimkonna kultuur on vanem, kui meie seda tavaliselt arvame. Lood jahipidamisest hämaratel aegadel, sõjad, loodusjõud ja muistsed jumalad, kes inimlikus fantaasias omavad inimlike omadusi, kujunevad neli kuni viistuhat aastat tagasi esimesteks motiivideks jututunde.

Tekivad muinasjutud jumalatest ja kangelastest, mis kujunevad raudvaraks maailmakirjanduses. Maailma loomine, uputus ja allmaailmas käimine on vanaaegs motiivideks, mis esineb Kalevipojaski. Samuti on vanad müüdid (lood pühadadest, libahuntidest jne.) kujunenud motiiviks kirjanduslikule loomingu.

Võib tõmmata paraleele Taaveti ja Koljati ning Vanapagana ja Kavalas Antsu motiivide vahel. Luugu Odysseuse seiklustest peale Troja sõda on kujunenud motiiviks maailmakirjanduses. Meil esineb see näiteks August Galliti "Toomas Nipernaadis", samuti kui Don Quixoti motiiv. Meie kultuurilasteerub meie esivanemate pärimustele.

Lundi Eesti Üliõpilaskonna poolt tõi tervitust ksv! Mart Lindeberg-Lindvet. Aktuse lõppsõnas avaldas ETS-i Osakonna abiesimees fil. dr. Valev Uibopuu tänu kirjanik Arvo Mäele ja auditooriumile. Ta märkis, et kirjandus on olnud ja saab olema keele kvaliteedi ning ehujõu peamiseks allikaks. Igal aastal toimuvad üle kogu maailma aastapäeva aktused on märguandeid meie tahtest püsida kultuurirahvaste peres oma emakeele kaudu ja selle kandjana. Täna kuulud huvitat teaduslik ettekannet on meie tänuväärseks tööndiks meie humanitaarteadust üha keskselma ala ulatuses, sügavuses ja ideede rikkuses.

Lauldi püstitelstes "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm". Järgnes koosviibimine kohvilauas.

OSVALD VIIRSOO

**VÖTAB LAENUSID
reversi vastu,
protsent olenev
laenu kestvusest**

**EMITEERIB
OBLIGATSIOONE**

**LAENAB VÄLJA
ehituskreditiivide
ja laenude kujul
korteri-, kontori- ja
ärihoonetes**

**SPARBANKERNAS
INTECKNINGS-
AKTIEBOLAG**

Peter Myndes Backe 12
116 46 Stockholm
Tel. 08/229160

ETT SPARBANKSRÖRELSESNAS FÖRETAG

VANA KIRJANDUS

Herbert Salu: Eesti vanem kirjandus. Teine, täiendatud trükk. "Maarjamaa" kirjastus. Rooma, 1974.

Pagulastena Rootsis asuvail eesti kirjandusteadlastel on oma töö alal siin eeliseid, mis neil kodumail puudusid, nimelt Rootsi arhiivide ja raamatukogude kasutamise võimalus. Muidugi oli see võimalus iseseisvusajalgi, aga uurijatelena siia sõitnute aeg oli harilikult piiratud ja keeleoskusi mittekiidavaldane. Nüüd pidevalt siin elades on saadud andmetega kasutada dokumente andmetega meie "vana hea Rootsi aja" kultuurielu juhtimisest, autorite kirjavahetust ja sõnavõtte ühe või teise teose ilmutumise puhul. Raamatukogudes on avastatud meie maal ilmunud teoseid, milledest meil endil polnud kodumail ainistati säilinud eksemplari, ja teisi, mida peeti järelejäetult hävinuks.

Üks nendest, kes kirjanduseuurijana agraaristi tööle astus, on Herbert Salu. Temal õnnestus leida paar rootsiaegset kiriku-käsiraamatut, mida uurijad varem ei tundnud, ja tuua Stockholmist Riigiarhiivist esile uusi andmeid rootsiaegse kultuurielu kohta meie maal. Salu avaldas aastast 1948 alates ajakirjades ja koguteostes rea artikleid oma avastustest, ja ta võis konstateerida, et meie kirjandusloos tuleb mõndagi korrigeerida. Seniste puudulike andmetest tõttu on sisse pääsenud väärkõltsusi ja kohati koguni "mütoloo-giaid". Kõrgelt hinnatud kirjamäe ja parimaks kirikulaulude tõlki-jaks peetud Johann Hornungi, kelle järgi kirjanduslood pealkirjastasid tähtsa peatükki meie 17. sajandi kirjandusloos "Hornungi aja-stuks", tembealdas Salu romanti-kaperloodi müütide valdkonda kuuluvaks kirjanikuks, s.o. Kale-vipoja ja Vanemuise sugulaseks (artiklis "Romantiline Hornung" ajakirjas "Virittaja" 1949). Edasi tõi ta esile ainulaadse ning kuu-riossse episoodi, et kuningas Karl XI oli lasknud meie raamatuturult konfiskeerida teose, mida polnud üldse olemas. Kuna Rootsi mo-narhi võim oli tol ajal suur, võis ta teha imet ka raamatuturul. Ees-timaa kuberner ei võinud tolle omapärase käsu saabumisel ha-kata olemasolevat, et niisugust raamatut pole olemas ning et kuning-likus kantsleis on juhtunud eksit-us. Kuberner pidi laskma ära kor-jata mõne muu sobiva teose, mis oli eesti keeles trükitud, kuigi sel-les suhtes pealekaebusi polnud esit-atud.

Mitmes artiklis käsitles Salu meie varast juhuluulet. Eestikeel-se luule esimesed tooted, mis trü-kiiti Rootsi ajal Tallinnas avatud trükkikoja, olid meieaegsete uuri-jate poolt kõrvalde lükatud ja kõlbatults tunnistatud selle põ-lijendusega, et need olid kirjutatud kitsale võõrkeelsele seitskonnale ning et neil ei olevalt olnud mingit sidet maarahvaga. Sisu poolest olud nad peagi väärtusetu ja röövedad. Salu näitas, et need saksa või rootsi värsieppade kirjutatud varased eestikeelsed värsid tä-hendasid palju ka maarahvale

Kui härrased oma pulmapidudel laulsid eestikeelseid laule, leidsid teenijate huigas alati eestlasi, kes need küllasse viisid. Härraste lau-lu muutusid rahvalauludeks. Katkendeid neist on rahva suust üles kirjutatud 18. sajandil ja veel mõõdunud sajandilgi, s.o. root-siaegsed juhuluulad olid rahva suus elavatenä püsinud üle 200 aasta. Salu ettepanek oli, et eesti kunstluule algust hakataks arva-ma 1630-ndaist aastast, seega meie luule ajalugu tuleks piken-dada kahe sajandi võrra (kirjan-duslugude loeti luule algust K. J. Petersonist ja tema kaasaegseist, kuigi juhuluule olemasolu lühidalt nimetatil).

Salu oli kavatsenud oma dokto-riväitekirjagi kirjutada root-siaegsest eesti kirjandusest, aga loobunud sellest siiski, kuna meie rootsiaegne kirjandus on liiga kaugel tegelikust kirjandusest. Aastal 1963 ilmus tal konseptiivne kokkuvõtte oma uurimistöö tule-mustest, 87-leheküljeline brošüür "Eesti vanem kirjandus". Taga-

Uue trüki eessõnas juhitakse tä-lelepanu asjaoludele, mis vanema kirjandusega tutvujale võivad tunduda päris müdusaegsetena. Need haruldased trükised Rootsi ajast või veelgi varasemalt pe-rioodidest on "elavad tunnistajad võitlusest, mis meie kultuurielu ja trükisena ümber käis nende kaa-sajal. Nad võivad pakkuda mõn-dagi õpetlikku võrdjoont tänapäe-va oludele, mil samasugune võitlus käib hoopiski enam kamufleeritud kujul" (lk.7). Tunne hästi kirve-meeste tööd raamatukogudes viimase sõja ajal, raamatute põle-tamisi ja tsensuuri terrorit, teame, millistes oludes ilmuvad raamatud praegu kodumaa.

Uues trükis on hulk illustrat-sioone – teoste tütitelhti ja teksti-lehekülgi, käsikirjakatkendeid. Paater Völkeri käsikirja näide on üks esmakordselt kirjandusloo-il-lustratsioonidest (lk. 16). Adrian Vergin'i kiri Otepäält 29. okt. 1663 näitab, et too hea eesti keele tundja pastor kirjutas oma nime Vergin, mitte Virginius ega Vërginius.

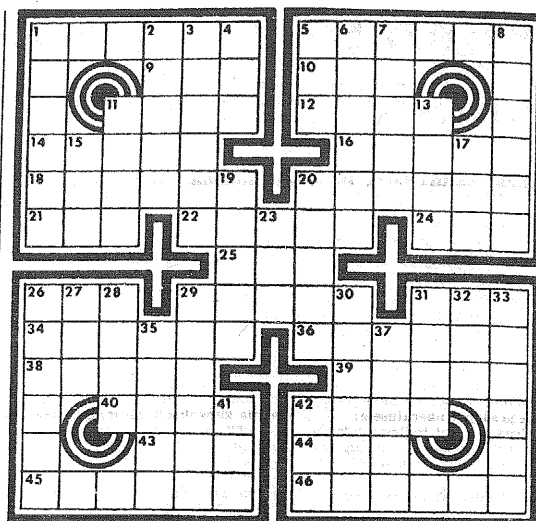
HERBERT SALU

sihoidlikust mahust hoolimata si-saldas see rikkalikult uut materja-li, uusi seisukohti ja endiste pa-randusi.

Herbert Salu uudne materjal ja tol ajal uudsed seisukohad on muutunud üldiseks omandiks, need on tunnistamisi leidnud. Meie lu-le algust arvatakse rootsiaegsest juhuluulest, peatükk "Hornungi aeg" on tänapäeval kirjandusloo-gudest kadunud, rida muid paran-dusi on tehtud (kuigi uue materjali allikat tavaliselt ei mainita). Ka-hekümmene aasta eest ilmunud teos ise aga on müdult kadunud juba kaua tagasi. Nüüd on sellest ilmu-nud uus, täiendatud trükk kirja-stuse "Maarjamaa" (Vello Salo) hoolitsusel Roomas. Milles ilme-nvad täiendused?

nagu kirjanduslood tavaliselt an-navad. Stiililiselt silumisi, mõnede faktiliste komistuste õendusi ja lühemaid lisanguid võib märgata enamasti igal leheküljel. Pikem täiendus on vahele kiititud Jesu-tilde tegevuse ja nende varase koo-liga ühenduses olnud trükisest (1585. a. katekismus). Tuhlisti on täiendatud peatükki "Juhuluule Rootsi aja lõppuolele". Täiesti uus on peatükk "Rahvaluule varased trükised".

Eesti kirjandusest huvitatud inimesed ei taha muidugi piirduda ainult kaasaegse kirjanduse tundmisega. "Eesti vanem kir-jandus" annab nalle võimaluse tagasi vaadata meie kirjanduse algusele ja selle kaudu paremini

Ristsõna 32

Paremale: 1 sõjaväe pidulik "näitamine", 5 iseenesest (lad. k.), 9 Hiina mõõtühik, 10 röövka-la, 11 kõrge siht (om.k.), 12 saar Tallinna vetes, 14 öeldakse va-namoelise naisisiku kohta, 16 teen tavaliselt arsti eestosas, 18 endises seiskukorras olemas, 20 lollakas (rahvasuus), 21 keskelt masti külge kinnitatud rõhtpuu, 22 Eesti teatri majandusjuht, 24 nutt, 25 lõõgiriist, 26 õhk (ingl. k.), 28 "värvi", 31 vastset, 34 linn Pihlbiist, 36 baaside, 38 hüüdis utähte, 39 Televinkeni "mam-ma", 40 lehtpuu, 42 peksan, 43 ajaga kaasas kälv nähtus (om. k.), 44 tekib keemisel, 45 soolo-laulja, 46 aegade suurim kurja-teglja.

Lahendus 31:

Paremale: 1 Noarootsi, 9 naine, 10 Krull, 12 argust, 14 olvi, 15 ETA, 16 tal, 18 eel, 19 lamp, 21 LSD, 23 aar, 25 eas, 28 uur, 30 salv, 32 emma, 34 Eos, 36 vea, 37 riis, 39 Surata, 41 ennem, 42 lonks, 43 Kukulilina.

Alla: 1 narta, 2 oigama, 3 Anu, 4 rest, 5 OK, 6 tro, 7 sule, 8 ilves, 9 Naelavere, 11 lille vaas, 13 tal, 17 ise, 20 Pau, 22 das, 24 rue, 26 sa-vann, 27 smink, 39 ros, 31 Leika, 33 Ainu 35 suli, 38 sek., 40 Ron.

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude lool külastas Rootsis öde Fridrik Ilmar Hansoo, vends Helge He-lene Siniveer ja Leida Kuuspere, isa Rein ja õlime Varatulu, sugu-last Ebe Järvine ja Tea Tuubel. Venna matusel oli Ilmar Fromm.

Kanadas külastasid öde Anita Eveline Kann, Tiit Juhansoo, Hei-no ja Aino Joost, Meeta Soosaar ja Linda Borrmann. Venna juures öld Marta Samonova, Lydia ja Evald Kivimaa, sugulase juures Reet Sool.

Prantsusmaal viibis öe juures Voldeimar Vodka ja sugulase juures Tiina Vooremaa, Lääne-Saksa-maal sugulase juures Lidia Ja-kobson, Itaalias tütre juures Jo-hannes Karol, Austraalias öe ju-res Virge Loskit ja Olev Essenov, Inglismaal isa juures Tiit Liis Ti-gane ning ema juures Gennadi ja Lehti Kurs.

Esiklitsunas suri 5. oktoobril au-tojuht Jüri Fromm, 72. a. vana.

HELMİ ELLER

Philips bilstereo 2x5,5 watt

Biletta Kasset Stereo med FM för P1•P2•P3 och MV för utlandet. Stereo-kassettspelare m. snabbspol framåt. Balans-kontroll. Automat-stopp efter slutsplat band.

GT Kasset Stereo. 3 våglängder: FM, MV, LV. Snabbväjlare Turnolock för 6 valfria förinställda stationer. Stereo-kassettspelare m. lösbar snabbspol framåt/bakåt. Balans-, bas/diskantkontroll.

PHILIPS

Enno Hallek kindlustas omale koha rootsi kunstis

Rootsis kasvanud uuest kunstnikepölvest on kahtlemata edukaim olnud Enno Hallek, kaluri poeg Haapsalu lähedalt Rohukülast (vanemad paiknesid põgenikena Blekinge rannikule Rootsi tules), nüüd juba keskikka jõudmas 43 eluaasta-ga. Kunstnikuna on Hallek täielikult võrsunud Rootsis ja seetõttu on ka täiesti mõistatav, kui rootslased on teda võtnud niiteldi "oma kunstnikuna", kuna ta kunstnikupalga pärineb siit ja siin on ta oma suure andekusega tähelepanu äratanud. Hallekil on tugev isikupära, oma nägu, nagu üteldakse, kusjuures ta ka oma moodsuses ei lahku kunagi realismi pinnalt. Tema edu saladuseks on ootamatud vaatevinklid, ebakonventsionaalne lähenemine ainele, shokeerivad kontrastid ja ainevalik, mis sageli kardinaalselt erineb teistest.

Kui palju mäletate veel kookonast Rohukülast, küsime kunstnikult. Häbemene nägu läheb reipale ja soojale naeratusele:

Egas ma just imikuna tulnud. Käisin kolm klassi Eestis algkooli, nii et mäletan sünnikohta hästi.

Ja kuidas algas Teie kunstirada?

Kool lõpetatud, töötasin Ystadis keraamikatehases. Seal maaliti tootet ja mina maalisin oma lõbus ka väljaspool. Juhtus nii, et samas töötas ka kunstnik Arno Vihalemm. Tema see oligi, kes mu huvi nähes julgustas ja näpunäiteid andis. Tol ajal polnud mul veel mingit aimu, et ühel päeval elatun kunstist. Tol ajal aga oli sagedane nähe, et anded avastati mitmetel tööaladel ja juhtis siis kunstipingutele, vastupidiselt praegusele, kus kunstihuvilised juba algusest peale hakkavad omaale aluspõhja muretsesema kunstialajalugu õppides. Meie tee oli raske tee.

Ja lõpuks otsustasite hakata kunsti õppima?

Õieti küll aja täiteks aasta-

pikkusel töötaolekul Stockholmis, mil hakkasin käima Signe Barthi stuudios. Ja kui siis Kunstiakaadeemia kunstikooli oli järjekordne vastuvõtt ja teised saatsid katseks sinna töid, siis tegin seda ka mina. See oli 1963. Ja olin õllatunud, kui tuli teade, et olen vastu võetud.

Enno Hallekist kujunes teadupärast edukas kunstilõpilane, kes sai mitmete stipendiume ja äratas juba varakult tähelepanu. 1968 oli kuninglik akadeemia kooli seljajata ja Hallek tuli n.d. kunstikonkurentsi, mis on Rootsis küllaltki kiibe. Esilnõutis Kunstnike Majas 1963 tõi läbinisti kiitva arvustuse ja avalikkuse tähelepanu. Tollel näitusel ütles Hallek allakirjutanud, et kui ta kümne aastaga kuhugi ei jõua, siis läheb ta koju kala püüdma. Mida ta arvab nüüd, kus 11 aastat on möödunud?

Ega ma seda tõsiselt ei ütelnudki. Ei kujuta ette, et ma oleksin vabatahtlikult kunstist loobunud. Näbada aga pean konstateerima, et mul siiski pole põhjust olnud kaevata arvustuse ja suhtumise pärast.

Ja elate ära vabakunstniku-

na. Muidugi aitab kaasa tunnus, sest see avab tee ühiskondlikele ja suurematele avalikele tellimustele. Kuidas on olnud nendega?

Neid on olnud terve rida ja loomulikult on need kunstniku majandusele väga olulised. Üks viimaseid oli uue Stockholm alimaraudteejaama "Staadion" kujundamine, kus töötasin koos rootsi kolleegi Pallarpiga. Meie töö tulemust on loetud pioneerisavutusseks, kuna lantsseerisime otsemaalist betoonile, mida me ise oleme nimetanud "betoonfre-skiks". See tuleb ehitajale palju odavam kui varem tarvitatud materjalid. Meie betoonfre-skid on "aktsenteeritud" puumaterjaliga.

Kust tuli idee selleks tehnikaks?

See oli ület juhus ja võibolla ka betooni kui materjali vähenenud tundmine. Meiega oli kujundamiskontrakt sõlmitud, kavad esitatud, kui alles teada saime, et betoon "põletab" värvid ära. Hea nõu on kallis, katsetasime uute värvikoostesudega ja niiskele kuivamata pinnale maalimisega. Vastu ekspertide arvamist jäid värvid püsima ja asi lõppes melle koguni miljöbarhitektuuri auhinna saamisega – vastav plaketit on "Staadioni" seinla monteeritud.

Ju muid suuremaid tellimusi?

Olen maalitud uutele ehitistele – koolidele, haiglatele ja muudele avalikele asutustele seinamaale suures formaadis. Ahutus Skånes kujundasid terve tantsu saali jne. Ja siis sein Ilmajaa uues hoones Norrköpingis.

Olete esinenud ka välismaal?

Mul läks päris kenasti Pariisis ja siis Itaalias Torino. On vajalik mõnikord mujale minna, et saada uusi perspektiive ja ka teistsugust loodustunnetust. Siin Põhjalas on loodustunnetus intensiivsem, rängem ja tõsisem, lõunas hurmab loodus sootuks teisiti ja on meile kuidagi müstilinegi. Lelan, et välismaareisid annavad palju juurde.

Kuidas on omaenda omapärase vaatevinkliga?

Vaatevinkli me vaevalt mõlen, seda teinekord ise ei märkagi. Ma näen asju nii nagu maalin ja teinekord lisan alternatiivigi, et näidata nägemisvõimalusi...

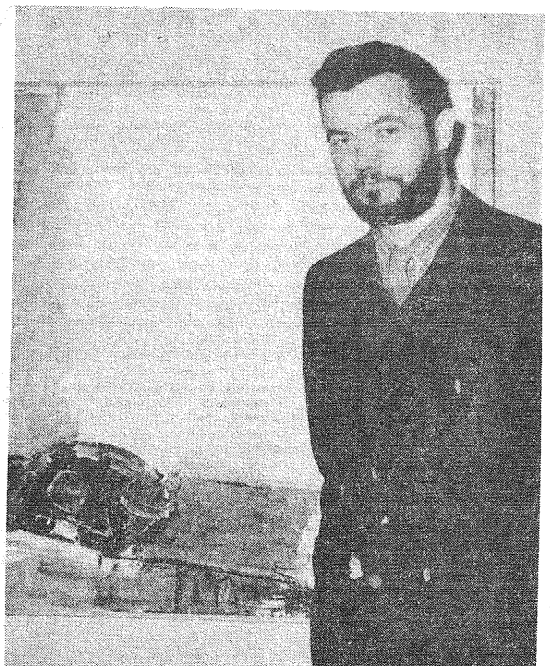
Kas Teie kunsti läheb ka eestlaste kodudesse?

Ka seda juhtub. Näitustelt muidugi ostavad emajooned, riik, omavalitsused ja kunstihingud ja siis muidugi ka eraisikud.

Kui palju on olnud esinemisi näitusil?

Persoonaalnäitusi on olnud kümnekond, raske on aga arvesti pildada üldnäitusel kaasaolemist, neid on nii palju...

Vestles: JUHAN KOKLA

Enno Hallek kujundas Stockholmis alimaraudteejaama.

Kremlile kasvavad rahvusprobleemid

N. Liidu kauaaegse kultuuriministri Furtseva surma järel vabaks jäänud valitsuslikke kohale on määratud Pjotr Demitšev. Nime-tu on huvitat eestkätt ühenduses juba pikemat aega märgata olnud ideoloogilise selgitustöö tõhusamisega. Selle juhuks viimase 10 a. jooksul ongi olnud Demitševi kompartei vastava ala sekretäri-na. Tema tegevuse tulemuste kohta teatakse, et peamiselt partei-likumole määratud poliitiliste kursuste osavõtjate arv on 7 mil-joni osavõtja võrra tõusnud, oles nüüd tervelt 19 miljonit. Ka olla alates 1971 saanud igatsugu muud täiskasvanule korraldatavad kur-sused tugeva poliitilise kallaku. Pravda teatel on poliitilistest kur-sustest osavõtjate arv praegu kokku 60 miljonit.

Paralleelselt sellele arvulisele ekspansioonile olevat ajakohas-tarnist leidnud ka poliitilise pro-paganda meetodid. Nü on kasutu-sele võetud opiniooni uurimine ning eriliselt tähelepanu hakatud pühendama psühholoogia õpetam-isele. Arvatakse, et need uuen-dused on vajalikeks osutunud välismaalt sisseimbuva vabameel-se ideede neutraliseerimiseks. Ja tõenäoliselt on see ka vältimatu kui tahetakse jätkata pinge vähenda-mise poliitikat. Poliitilised lah-karvamised, rahvuslikud vastolud ja läänemaiste ideede sissetung tekitavad teentrifugaalseid jõude, mis võivad kujuneda tõsiseks äh-varduseks kehtivale riigikorrale ning N. Liidu ühtsusele olukorras kus usuvastane kihutustöö on kõr-

valdanud ühe olulise ühiskonda koostoidva teguri.

Neist teentrifugaalseist jõudu-dest peetakse ilmselt eriti hä-daohhtlikuks rahvuslikku separa-tismi. Nõukogude vabariikides on tekkinud nõudmine tegeliku auto-noomia järgi, mis seni on teata-vasti eksisteerinud ainult paberil. Ukrainas viisid need püüdlused juba 1972. a. "puhastusteni" mil mitusada "kodanlikku natsionalis-ti" kinni pandi ning kohaliku kom-partei esimene sekretär Shelest sule sappa sai. Sel puhul oligi siis järjekordselt põhjust imestust avaldada, et 129 miljoni venelase hulgas kunagi kodanlikke natsio-nalist ei leita, küll aga ka kõige väiksemategi N. Liidu piirides elavate rahvaste hulgas.

40 miljonit ukrainalast moodus-tavad praegu suurima separatist-like püüdlustega grupi. See aeg ei ole aga kaugel kus N. Liidu kagu-piiril elavate rahvaste suur sündi-vus probleemiks võib kujuneda. Arvestatakse, et a. 1980 on nende islami ja budausu rahvaste arv juba 60 miljonit, mis arvestades nende asukohta Hiina piiri lähedu-ses, võib kujuneda tõsiseks ähvar-duseks.

Sama ohtu peetakse võimalikuks ka Kaukaasias grusiinide, armeenlaste ja tatarlaste iseseisvuse traditsiooni tõttu. Ka Lätist ja Leedust on tulnud viimasel ajal teateld tähelepanudavast rahvu-stunde tõusust. Neist viimase puhul mainitakse katoliku kiriku mõju rahvusliku meeleolu ohulise tu-gevustegurina. (EPL/FK)

Mis juhtus "õnnelikus abielus" teadlasega

NEW YORK (YES) – New Yorgi Vaba Eesti Sõna jutustab alljärg-neva loo ühe eestlasest õpetlase saatusest, kes auses Venemaal, oli seal abielulunud ülikooliharidu-sega veneelanaga:

"Kõnesolev mees, eestlane, on lõpetanud ülikoolis mitu teadu-skonda ja teenis vastutaval kohal kaugel Sise-Venemaal. Seal ta tutvus ülikooli lõpetanud vene-lanaga. Mehe arvates oli abielu õn-nelik, kuna ta uskus, et naine teda armastab.

Ainukeks ehameeldivuseks abielus pidas mees seda, et tema, kui teadlane, ei saanud kunagi oma naisega kõnelda teadusemeste arvamistest ja seiskukohtadest teaduslikus mõttes, kuna ta naine kunagi ei tsiteerinud teadlaste väljendusi, vaid lga küsimuse aru-tamisel väites "Stalin ütles nii ja arvas nii", ehk Lenin ütles nii..."

Sils suri vabas maailmas mehe isa. Poeg taotles sõiduluba mehe-le. Asutused keeldusid loa and-misest ilma, et oleks teatavaks teinud keeldumise põhjuse. See oli tõukeks karjäärilõrnuks vene-lanale, ta tegi järelduse, et kui ta mehele ei lubata isegi mitte sõita oma isa matusele, siis peab ta olema poliitiliselt ebasaadav

isik. Selle motiiviga pöördus naine kohtu poole abielu lahutamise nõudega. Abielu lahutati.

Sellega aga ei lõppenud veel selle segaabieliugu. Teadlane, soovides saada kõrgemat teaduslikku kraadi, esitas väitekirja ühel Vene kõrgemale õppeasutusele. Tema töö "hinnanguks" oli vastus, et teie teaduslikus töös ilmnevad antile-nistlikud töös ilmnevad antile-nistlikud seisukohad ja et see lai-mab nõukogude inimesi ja kom-munismi ehitajaid. Ometi oli sama töö väga hea hinnangu osaliseks saanud peari häästitud Vene professori poolt. Kellel on õigus? Arvatavasti võisid poliitilised ek-samineerijad arvesse lahutatud naise salakäbeusi.

Vasuti võeti kõnesolevalt mehit la elamispiind. Ta jäeti korterita. Mõni kuu hiljem vabastati ta teadusliku töötaja töökohalt "koon-damisse töötü". Ta ei saa tegelda enam teadusliku alal, teda ei lu-bata ekspeditsioonidele, isegi mitte kalalevale, et natuke enam teeni-da. Kohapeal töölisena töötada teda ei lubata, sest tal on kõrgem haridus. Tal on titlar ja selle tõttu ta lahutatud naine ei saa tööle minna. Mees peab poole kuupal-gast andmata lahutatud naise ja selle e m a ülalpidamiseks."

SPARBANKERNAS BANK AB

Stockholm

hoiupankade majanduslik keskorganisationsioon

Pühadesoovid ERF kaudu

Amnetades Eesti Rahvustoni kaudu meie rahvusliku väärtust heaks, mõtleme eriti kodumaa või ka mujal viibijatele ning soovime kõigile oma sugulastele, sõpradele ja tuttavatele rõõmsaid jõulupühi ja head uut aastat!

Ants Aamissepp perega, Helmut ja Vanda Aamissepp, Hardo Aamissepp perega, P. Aavaste, Juhani Aavik abikaasaga, Maret Aavik, Friedrich Adamson abikaasaga, Johannes Adler abikaasaga, Elvi Aid, Helmi Alkerman, Heinrich Alaküla perekonaga, Ants ja Ene Anderson lastega, Elmar Andersson abikaasaga, Ilmar Arens abikaasaga, Emelie ja Helvi Arras, K. ja P. Arumaa, Selma ja Ilmar Aule, Maret ja Olaf Aule, Ruth Aule, Constance Avasalu, Arnu Avasoo perekonaga.

Irene Bauman koos lastega, Vilma ja Alexander Belinfante, Holland, Peeter Belinfante, Holland, Arne Belinfante, Holland, Evald Blumfeldt.

Olga ja Johannes Eichhorn, Helja ja Paul Elber, Elga Eliaaser, E. Ennus, Johannes Ernesaks, Martin Ers perekonaga, Väino Esken perega, perekond D. Estonius.

Elisabeth ja Paul Feldman, Tamara Fofanov, Holland.

Elly Glückmann, Lydia ja Valentin Gutfeldt.

G. Haamer, Eugenia Haas perega, Elfrida ja Paul Haas, Linda ja Rein Haljak, Anna Haljas, A. ja F. Hallik, Irene ja Erich Hallred, Ellen Hals-van der Heij, Holland, Marie, Leontine ja Villem Hansson, Evald Harjula perekonaga, Louise ja Robert Heinmetts, Johannes Helberg perekonaga, Endla ja Ants Hiilo, Gunnar Hiis perekonaga, Virge ja Harry Hint, Lonny Holm, Arvo Horm perekonaga, Kalju Huik, Juhani Hõbeda abikaasaga, Harri Härn perega, Boris Härma abikaasaga.

Hilja ja Nutt Ilves, Bernhard Ingel perekonaga, Eduard Iiter abikaasaga, Aino Jakobson, Elmar Jakobson perega, Julius Jakobson, perekonaga, Rudolf Jakakas perekonaga, Boris ja Helga Jansar, A. Juhans, Martin ja Tiia-Mari Juhkam, Susanne Järvik, Linda Jaäger, Maie ja Valdek Jürisoo.

Minna Keal, Maila ja Maia Kaaret, L. Kaart perekonaga, Renate Kaasik, Voldemar Kaasik abikaasaga, Erika ja Alfred Kaing, Marta ja Viktor Kaitu, Agnes ja Ilmar Kajandi lastega, Marie Kalbe, Maie Kalberg, Armas Kaljuvee abikaasaga, Kaarel Kallak, perega, Helmi ja Boris Kandimaa, Annika ja Eduard Karmu, Hilda Kärretak, Holland, Johannes ja Liidia Karu, A. Kasorg, perega, Ants Kask, Olga Kask, Marta Kasteanj, Hilda Kauri, Eduard Keelste perega, Eduard Keir abikaasaga, Ernst Kell, Evert Kenamets perekonaga, Elsa Keskküla lastega, Erich Keskkül abikaasaga, Perekond A. Kildla, Harri Klisk perega, Marta Klisk, H. ja R. Kilvar, Oole Kint, Tõnis Kint perekonaga, Elmar Kirotar perekonaga, Alde Kirs, Ella Kirsipuu.

Arnold Kivimäe perega, Johannes Kivimägi abikaasaga, Maria ja Rein Kleitsman, Jakob Koit perekonaga, Marjatta ja Helmut Kolk, Ellen ja Raymond Kolk, Selma ja Aleksander Kompus, Dolores Konno-Kikert perekonaga, Holland, perekond Viktor Kõnsa, Karl Kook perega, Ervin Koolmeister perega, Elsa Kõpvillem, Kaarel Kotkas perega, Endel Krepp perega, Victor Krull, Valentin Krupp abikaasaga, Laine Kulter, Erna, Rudolf ja Margus Kuutma, Elmiire Kägi perekonaga, Aino Käser, Rein Käser perekonaga, Aino ja Kaljo Käärlik, Teodor ja Uno Kunnas.

Helene ja Maimu Laadi, Heino ja Benita Lagus, Leida ja Eckart Lai, Jelena Lauste, Harri Laks perekonaga, Arnold ja Birgit Lai, Helgi ja Ivar Laussen lastega, perekond Lembit Leetmaa, Vambola Leetmaa abikaasaga, Viktor Lehes perekonaga, Margot, Bernhard ja Kaarel Lehist, Artur ja Irene Leis, Helmi Leigus, Adelaide Lemberg, Jaan Lembre abikaasaga, Holland.

Alide Lepasoo, Kalju Lepik perega, Ruth Lepik abikaasaga, Ni-

na ja Johannes Lepiksaar, Ed. Lepisk perega, Artur Lepp, Leida Lepp, Anne ja Olav Lepp, Helene ja Michael Lepper, Ernst Lesta abikaasaga, Perekond Lidke-Elders, Holland, M. Liidak, Karl Lindma abikaasaga, Johannes Lindvere abikaasaga, Alma Lippert, Melita Lohk-Kärberg perekonaga, Aleksander Lootsman perega, Ella Lõus, Hele Lõus.

R. Maasing abikaasaga, Johanna ja Kaarel Maidra, Bernhard Mandel perekonaga, Joh. Mandre perekonaga, Eesi Marand, Heinrich Mark perega, Anne Marksaitis, Ene Milve-Marksaitis, Alide ja Aleksander Martinson, Olev Mathiesen perekonaga, Johanna ja Arseni Matt, Allen ja Voldemar

Mei, Monika Mester, Nikolaus ja Erika Metslov, Ingeborg ja Johannes Minkelson, Arnold Mikiver perekonaga, Mart Milve, Hilda ja Voldemar Milve, Väli ja Villiam Muld, Lydia ja Otto Mullas, K. Murn, Verner Müstlik perega, Karl ja Linda Mäe, Helmi ja Bernhard Mäelo, Meemo Mäelo, Olev Mäelo.

Artur Mägi abikaasaga, Ruut Mägi perekonaga, Madis Mägieste perekonaga, Magda Mänd, Lillian ja Vello Mänd tütardega, Joh. Mänder perekonaga, Eha Mänd, Ilmar Mäng, R. J.H. Mölder, Joh. Mühlberg perega.

Lydia ja Ernst Niitepõld, Margarete Normak pojaga, Robert Nugin perekonaga, Hans Nurk, Laine ja Harald Nurk, August Nurmiste perekonaga, Eli ja Ervin Jüri Nõmmerna, Hildegard Nõmmik lastega, Adolf Nyman abikaasaga.

Emil Odraks, Arved Ojasaar perekonaga, August Ojasaar, Johannes Ojasaar abikaasaga, Elmar Ojaste perekonaga, Hugo Oksamaa abikaasaga, Eduard Ole, Senta ja August Ots, Helmi ja Kari Ormus, Martin ja Maria Ots.

Aleksander Paal, Elmar Paal perekonaga, Aino Paalo, Blandine Paaver, Olga Pach, Otto Paju perega, Maret, Peeter, Pila, Ivar Pajjak, Aino ja Voldemar Palm, Nora Pairo, Nelli ja Leo Parre ja Ene Brinck ning Madis Parre perega, Tammi Parts perega, Alek. Parwel, Koit ja Helle Peabo, Ole ja

Gerhard Peet perekonaga, Maret ja Enno Penno perekonaga, Edgar Pent, Anna Perlit.

Amanda Peterson, Elly ja Ernst Peterson, Endla ja Eldur Petersoo, Niina ja Eduard Poon, Arno ja Helmi Praks, Joh. Pruks abikaasaga, Milja ja Heino Prüller, Arnold ja Helene Purre, Marta ja Otto Puusta, Harald ja Sigrid Põdrus, Mik ja Lagle Põide, Helga ja Oskar Pärn, Hilja ja Ago Pärtel, Eha Põhl.

Marta ja Alfred Raidla, Helmi, Rutt-Pille ja Herman Rajamaa, Benita Rajandi, Alma ja Arvid Randens, Senta ja Raivo Randmaa, Villem ja Hilja Randmaa, Ivan Randmets perega, Salme ja Arnold Randsalu, Juhani Raud, Alide ja Aleks. Raudsepp, Heino ja Ella Raudsepp, Anna Raudvee laste ja lastelastega, Virve ja Imant Rebane perekonaga, Paul Rei, Vassili Reinart perekonaga, Eduard Reining perega, Artur Reintamm abikaasaga, perekond Senta ja Edvina Reinvaldt.

Anatol Renning, Vello Riomar perekonaga, Karl Ristikivi, Artur Rohuste perega, Eino Roode perekonaga, Holland, Johannes Roosme perekonaga, Leo Roots perega, Marta Rosenberg, D. ja A. Rossman, Endel Rumma perega, Neeme Rumma perekonaga, Alfred Rummel perega, Ksenia Ruudvere, A. Ruusa perekonaga, Gustav Ränk perega, Elmar Räst perekonaga, Matti ja Marie Rükkel, Toronto, Julie Rünk tütre Olga, Hans Ruster.

Eduard Saar perekonaga, Luudmila Saarna, Endel Saarnit, Leida ja Juhani Saare, Villem Saarsen, A. Sagim abikaasaga, Hulda Saidlo, Holland, Vidrik Sauste, Alide M. Saulep, Arnold Schruul, Boris Schmul perekonaga, Leena ja Reinhold Schönberg, Theodor Schönberg, Oly ja Axel Seffers, Salme ja Philipp Selli, Veera Selvet, Linda ja Richard Sepp.

Juhan Siik perekonaga, Helene ja Albert Siikar, August Soidre abikaasaga, Johann Sommer, Herman Somp perekonaga, Maiu ja Evald Soomägi lastega, Karl Spirka, Ada Steinman-van der Linden perekonaga, Holland, Hilda ja Alo Suurna, Helmi ja Voldemar Sõjamägi, Kaarel Sõmermaa perekonaga, Rudolf ja Margarethe Sõmermaa, Evald ja Salme Särg, V. Särgava, Jaan Sütt, Salme ja Mait Zastrov.

Dagmar ja Oskar Taar, Marga Takk, Holland, Juhani Tamm perekonaga, Johannes Talvik abikaasaga, E. Tammsaar-Korka, Dekkers perekonaga, Holland, Anita Tannberg-Valka-Hilster perekonaga, Holland, Richard ja Alide Tanni, Artur Tarmet, Rein Tarmet perekonaga, Valter Taali abikaasaga, Magda ja August Tender, Aleksander ja Maret Teeras lastega, Erik Thomson, Lüneburg, August ja Elise Thkas, Aksel ja Vello Timoicon, Ruho Tippo abikaasaga, Johan, Hilda ja Urve Toots, Welda, Ain ja Rein Treufeldt, Hans Truuvet perekonaga, Jüri Tuulik perekonaga, Olga Tuuling pojaga, E.P. Tõnisson, Adele Tihelvald.

Ingrid ja Johan Ungerson, Ilmar Ussisoo perekonaga, Leo Urm abikaasaga, Rein uustal perega, Tiido ja Lia Uutma.

Heino Vädi perekonaga, Ilmar Vahter perekonaga, Aksel Valgus abikaasaga, Kalju Valdmäa perega, V. Valmre abikaasaga, Henro Walter perega, Alex. Warma perega, Marta Varma, Maria ja Konrad Veem, Franz Veide perekonaga, Linda ja Harri Velbri, Armin Vene, Eldo Vennula, S. ja J. Veski, Anna Westerblom, Harald Viirsalu perekonaga, Aino Wikman, Väino Vikström perekonaga, Merike ja Hans Vink, Albert Vreintalt perekonaga, Johannes Aro, Ainaas, Alice Yllo.

ORGANISATSIIONID:
Arostryck, Uppsala, EDU Lääne-Roostis osakond, Eesti Kaubalaeva Juhikoma Ühing, Eesti Kirjanike Kooperatiiv, Eesti Komitee, Eesti

Riin Rivanoool

JOONISTAMINE

Selles ei ole midagi harukordset, et õpilasele õpetaja eriti meeldima hakkab. Tavaliselt ikka selline, kelle õppeaine, on huvitav ja milles edukas ollakse.

Kõige hirmsam on, kui armub joonistamisõpetajasse õpilane, kellel joonistamiseks absoluutselt andi ei ole, kuigi Taevast ise teab, et ma püüdsin otse hullu moodi.

Mu joonistustiku külge tugevusest annab aimu vaid üks üsna hiljutine kogemus. Abivalmilt tõttasin appi meie väikestele poistele, kui nad saamatuna alulit klripsude ja ringide abil loomi püüdsid joonistada ja joonistasin neile omlatpool ühe koera, mille peale väike Aadu väga heatahtlikult lausus:

"Ah, kui tore lehmakene!" Lehm? Ma joonistasin ju omegi koera? Kuid sellisel juhul on alati parem vai tolla.

Aga teate, ma oskan hästi joonistada mõne joone abil kaasi. Tööpolest, selle sain pika harjutamise peale selgeks, sest nii suur olli minust kokkordne armastus õpetaja Mahia vastu.

Muidugi, ta oleks ju võinud tunnis mõnikord istuda mu kõrvale ja aidata. Mäletate ju, selline tummargune lillevaas ja ümard seal juures pandi poodlumi peale ette ja aknast langes helendav akna-ruudu peegeldus vaasi peale.

"Nüüd vaadake hoolega ja joonistage!" Mündu tüli õpetaja altama, ikka seda õiget valgusalliku vaasi peale panema, aga minna oma unistavate silmadega ja saamatust kõige olna vist nii lootusetu juhus, et ei taanud proovida. Ügupoolest oli paha juba see, et vasakukäelised olid ja kõik õpetatud pillastid hoidma paremas käes. Nõnda ma siis maadlesin sellegagi. Parema käe ei osanud ja vasakuga ei tohtunud.

Aga Mahlase armumist ei saanud keegi keelata ei vasaku-ega paremakäelistel. Milline tobedus! Selleks armuobjektiks oleks võinud ja olla mõni keele või ajaloo või muusika või ükskõik mis õpetaja, kelle silmis mul õpilaseks pisutki au või väärtust oleks olnud, aga...

Igatahes ei vastanud joonistamisõpetaja mu tunnetele absoluutselt mingisugusegi viisi, isegi seda ta ei pannud tähele, kui ta juuresolekul õpilase kuded värisema hakkasid ja pilk alandlikult rüppe langes.

Aga siis juhtus midagi harukordset.

Ühel päeval viis õpetaja Mahi meid kunstimuseumi. Marasime siis toast tuppa ja kuulasime Mahla innukaid seletusi iga maali juures nii, et igav hakkas. Lõpuks juhtus, et olin oma uurimistega ühe toa võrra ette jõudnud ja seal nimed maalide alt ära lugenud enne, kui teiste juurde tagasi jõudsin.

Sis peatas õpetaja Mahi oma karja just selle ukse juures ja küsis:

"Vaadake nüüd kaugelt ja hoolega, kelle tööd need olla võiksid?" ja siis vaatasin mina selge ja rõõmsa häälega:

"Nikolai Triik, seda võib otnemad tema stiili ja värvide järele ära tunda!"

Mahl saadis imetleva pilgu minu, selle musta lamba, suunas ja selgest petmisestõlmust lausis minu sõda sees:

"Nüüd olen ma tehtud mees!"

Edasi läheb juba libedasti. Homme on koolipidu. Mahl on korraldaja ja kutsus mu tantsima. Ah, Tango Nocturno, me liugleme üle poontund põrandale, Mahl pitstib - ei, surub - mu oma tugeva rinna vastu ja ütleb:

"Riin, sa olen kena tüdruk! Ma tahaksin sind maalida! Tule hommeme minu juurest läbi!"

Õigel ajal olen kohal, kunstnik Mahla modelliks, saate aru. Endastmõistetavalt poseerin huvitavas poosis ja alasti, ainult hõberibased on ümber kaela. Käsi lõua all, unistav pilk suunatud pilvedesse ja...

"Sa Jesseke, seisad nagu Loti naine kõrbes, toetad kui kivikuju pildiraami vastu, vaata, et see sulle kaela ei tule!" pinginaaber oli mind juba tagaotsima saadud.

Muidugi oli järgmisel õhtul pidu, aga Mahl ei tantsinud ei minu ega ühel teisel tüdrukuga. Ja modelliksõpetamise kommet meile õpetajail ka ei olnud.

"Ah, oleks see kool ja elu hoopis Parisis, vaat, kus seal! Kunstnikud kutsuksid surmunkindlalt modelliks..." Aga ei olnud Parisis. Õhkamised said õhatud, kool sai lõpetatud ja Mahl jäi maha. Ei tea, mis tust sai, aga tal olnud naine ja lapsed vist juba enne seda, kui minna õhkama sain hakatagi.

Aga ärge arvake, et ma modelliks olnud ei olegi. Aadam lasi must siiski kord pildi maalida sõnades: "Enne kui naine käest päris vanaks läheb!" Teate ju, eestad lähevad, aga pilt jääb ikka samasuguseks. Ise kauplesin kunstnikult veel 10 aastat nooremast juurde, nii et sai lius maal. Muidugi mitte alasti ja hüberibane ümber kaela, vaid Aadama juurellis tehtud kinise kaelusega rukkilõllesnõu kleit alajä ja juturamat süles.

Poes või ast! Maalkaja oli nalkusnik ja poseerimist võiksin ma ainult vaenlasena soovitada. See on pööraselt igav töö, teeb hulumoodi uniseks ja väsitab nagu ei tea mis tegemine.

Kõigele vastamata mulle joonistamine meeldib. Ma võin mitmesugustes poosides joonemehi teha, kuigi nell jalad-küed vahest kõverad tulevad ja silmavaade kõrdi kisub.

Ja kunstnik Mahl, kes melle kord joonistamiselt õpetas, seisab eluseg südames.

Komitee Göteborgi osakond, Eesti Kultuuri Koonid, Eesti Rahvusfond Göteborgi osakond, Eesti Rahvusnõukogu, ERN Esindus Göteborgis, Eesti Selts Hollandis, Lõuna Rootsi Eesti Maia, Vabade Eestlaste Ühing Göteborgis, Ühispekk - Põhjatutred - Kalevipoeg Soprad Ring.

**HILJEM
JUURDE TULNUD**

Leeni, Juhani ja Juhani Bersman, Ott Kerstelt perekonaga, August Koern perekonaga, Liidia ja Arvo Mägi, Helmi Männik, Alur ja Marje Reinsan.

Film mida Jaan Kross näitas Ameerika-reisil

Kirjanik Jaan Kross samuti kirjanikust abikaasa Ellen Niidiga on paari nädala jooksul Kanadas ja USA-s, kuhu okupatsioonivõim neile võimaldas sõita, näidanud eestlastele korraldatud õhtutel filmi Balthasar Russowist, 16-nda sajandi kroonikut. Enel Kõks oli kohal New Yorgis ja arvustab alljärgnevas nähtut.

Tallinna voorimehe poeg Balthasar Russow on eestlaste kultuuriloo väga tähtis mees. Tal läks korda kloostrikoolis õppima hakata, studeeris Saksamaal pastoriks ja hiljem Tallinnas kirikuõpetajaks olles tuli ta mõtlele Eestimaa elu ja sündmusi kirja panna ja raamatuks trükkida. Sellest sai Balthasar Russow Liivimaa Kroonika ja on õieti esimene eestlaste poolt kirjutatud ajalooramat, mille peamiseks teemaks on Tallinna linna püramine ja kaitsmine Vene-Liivi sõja ajal a. 1658 kuni annab ka mitmesuguseid vahelugeid inimesist, elust ja olukordadest Eestis millesid on põnevasti lugeda kui üksikõik missugust ilu-kirjanduslikku raamatut. Ja õieti peaks iga eestlane seda lugenud olema - kes tahab vähegi mõista maa ajalugu ja rahva saatust.

Jaan Kross on teinud eestikeelse kirjandusele selle teene, et ta on Balthasar Russowit elukäigu literaariseeritud romaanis "Kolme katku vahel" milles on ilmunud kaks esimest annet. Teose süžeti ilmunud osad on kirjutatud värskes keeles ja hoogsas ning värvrikas sündmuskäik. Kirjanik, olles koos oma abikaasa Ellen Niidiga, kes ka on luuletaja ja lastekirjanik, matkamas Kanadas ja Ühendriikides, oli kaasa toonud samanimelise filmi, mis ilmnast New Yorgi Eesti Maja kõrval asuvas kinos ka 350-nelvaatatajale.

Asjaomastel pooltel kuuldus, et film oli valmistatud Tallinnas televisiooni tellimisel 1969-oli soovitud saada seeriallilmis mingil ajaloolisel teemal. Jaan Kross oli valinud Balthasar Russow'i kroonikakirjutamise loo filmi teema ja sellest oli vändatud kahe ja poole tunnine seerialfilm. Alles hiljem oli tal tekkinud huvi kirjutada samal teemal pikem kirjanduslik töö. Seega vastupidine kõik Ameerikas harastatavale, kus mõne ilmunud romaani järele töö-

deldakse filmi käaskiri. New Yorgis näitamine viis minutit, seega jooksis film siin tund ja kolmeveerand ning sellele eelnes samuti Jaan Krossi lasteraamatu järele valmistatud nukufilm "Mardileib". mis värvikvaliteedi ja tehnilise teostuse poolest jättis küllaltki rahuldava mulje. "Kolme katku vahel" oli mustvalge film ja käsitas lühemate, sissejuhatavate stseenide järele Balthasar Russow'i abielulust ja tema kroonikakirjutamisega seoses olevaid probleeme.

Teostatud kärpimiste tõttu on raske filmi kohta mingit lõplikku arvamist avaldada ja tuleb leppida muljega, mis jäi ühekordselt vaatamisel filmi kirbitud versioonist. Pealegi on filmi valmistamine niivõrd keerukas asi ja seal on niipalju komponente, et eemalseisjana ei saa õieti aru, mille pärast lõppede lõpuks jääb ebarahuldav tunne: kas pole manusekirjutaja tabanud küllaldase usutavusega ajaloolist mentaliteeti, või pole "art director" osanud leida õiget mõõdet, või on režiini olnud liiga lühv ja väheses pingega ehk pole näitejail olnud küllaldast intensiivsust, või pole kaameramees olnud küllalt teidlik. Võimalusi ebaõnnestumiseks on palju.

Ometi ei ole põhjust ütelda, et "Kolme katku vahel" oleks halb ja ebaõnnestunud film, kuigi ta põhiliselt ei olegi film vaid filmitud teater, st. ühele stseenile, kus tegelased vahetavad paar lauset, järgneb teine stseen, kus teised tegelased vahetavad paar lauset ja kõige mõistmiseks peab vaataja teadma, kes oli Balthasar Russow ja mis ta on oma kroonikasse kirjutanud. Peab arvama, et Jaan Kross on Russow'i isikut ja ajajärku hoolega uurinud, kuid ta laseb rüütelkonna esimeest Russow'i "spioneerimises" kahtlustada ja see sõna kõlab võbrana toleagegess miljõs.

juhtus temaga? Pilt on võetud 1961 ja sellel on esimene grupp Vene kosmonaute, eesotsas Gagarin'iga, koos oma treeneritega. Kõigi nende nimed peale "kadunud kosmonaudi!" on läänemaailmas tuntud.

Pärast oma avastust uuris James Oberg varaselt filme kosmonautide treeningust, filmitud Venemaal ja mille koopiad olid USA-sse jõudnud. Treeningfilmides esineb ka "kadunud kosmonaut", kuni 1961 aasta sügiseni tehtud filmides. Pärast seda ta enam ei ilmu. Venelased sooviksid meid uskuma panna, et too kosmonaut kunagi ei eksisteerinud. Mida püüavad nad varjata?"

Eksamid

Adjunkt August Sikk õiendab Stockholmis ülikooli juures filoloogiliseks kutitusega, olles esitanud dissertatsiooni teemal: "Mundart und Umgangssprache in Gerhart Hauptmanns Bühnenwerken 'Der biberpeltz' und 'Der rote Hahn'". Adj. Sikk lõpetas Stockholmis ülikooli filoloog. astemega 1966. aastal ja on varem lõpetanud Saksamaal Heidelbergis ülikooli inglise ja slaavi keeleteaduse ning ühiskonnateaduste alal ja omandas 1963. aastal dr. phil. kraadi sotsioloogia.

Ukraina teadlase näljastreik vanglas

TORONTO (VE) - N. Liidu füüsik Andrei Sahharov mainis telefonilisel kõnelusel Toronto ajalehele Star'ile, et N. Liidu võimude kiinutused, nagu oleks Moskva vanglas viibiv ukraina ajaloolane Valentin Moroz parima tervise juures, ei vasta tõele. Moroz alustas Moskvas Vladimiril vanglas näljastreiki mõelduna juulis ega teda toidetakse ünnivõltsil, mille tulemusena ta on kaotanud 40 naela oma kaalust ning kannatab tõeliste tervisehäirete all.

Sahharov, kes on Moskva Intelligentsia Komitee esimees, on tihedas kontaktis Moroz'i abikaasaga, kes on andnud Sahharovile täpse ülevaate oma mehe tervise-kuust olukorrast.

Moroz on kinnitanud oma abikaasale, et ta kavatses näljastreiki jätkata kuni käesoleva aasta lõpuni kui tema jõureservi nii kaua vastu peavad.

Vene võimud mainivad, et teated Moroz'i haigast tervisekuust olukorrast on "lejutatud" ja ei vasta tõele. Alles mõelduna kuul märkis N. Liidu välisminister Gromiko Kanada välisministrile MacEachen'ile New Yorgis, et Moroz on normaalse tervise juures.

Valentin Moroz on ajaloolane ning Ottawa vene saatkonnast välja antud bulletäänid kohaselt südistatakse teda selles, et ta tahtis likvideerida Ukrainas kommunistliku korda ja lahutada Ukrainalt N. Liidust, kasutades selleks vajaduse korral isegi jõudu.

Külastage
EESTI MAJA
WALLING. 34-1

Eestipärane jõululaud

Eesti Maja traditsiooniline jõululaud on kaetud kolmapäeval 18. detsembril kell 11.30 kuni 18.00. Pakume järjekordselt eestipärase jõulutoitusid rikkalikus valikus.

Eesti Maja suletud

Pühade vaheajaks suletakse Eesti Maja seitskondlikud ruumid laupäeval 21. detsembril. Ruumid avatakse jälle täies ulatuses teispäeval 7. jaanuaril. Vana-aastaõhtul on Eesti Maja aboneeritud.

Häid jõule!

Eesti Maja külastajatele soovime häid jõulupühi ning õnnelikast uut aastat!

ENDEL KÖKS

Vabapäevad võeti ära

Okupatsioonivõimlits Eestis otsustas 1975-ndal aastal muuta kuu puhkepäeva tööpäevadeks "viisastaku auks". Kõik töötajad peavad nendel päevadel oma töökohtadel olema. Vabu laupäevi ei ole nii 15. veebruaril, 15. märtsil, 28. aprillil, 17. mail, 15. novembril ja 20. detsembril. Sama vabade päevade vähenemist on esinenud ka varem.

Kosmonaut kadus vene grupifotolt

WASHINGTON (ME) - USA maailmaruumi-filoteeli ajakirjas "Astrophile" (on mäkitatud maailmaruumi motiividega ja postiga tegelevatele filatelistidele), toodi ära kaks vene kosmonautide grupipilti mis esimesel pilgul on identsed, kuid siis selgub, et teiselt, hilisemalt pildilt on üks kosmonaut osavalt kõrvaldatud.

Artikli autor James Oberg kirjutab kokkuvõttes:

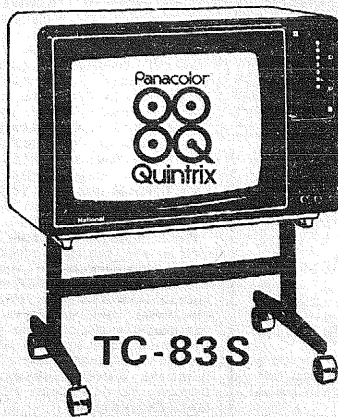
"On kaua kahtlustatud, et venelased püüavad oma maailmaruumi programmi tagajärge ilmselt puhuda võltsitud fotode abil. Nüüd ilmneb juuresolevatest fotodest, et nad püüavad ka varjata asju mis juhtusid.

Juba aastaid on liikunud kuulud, et pärast Gagarin'i kordaläinud orbüdi lendu oli ebaõnnestumisi ja mitmed kosmonaudid kaotasid oma elu. Ülemine pilt ilmus New Yorgis 1971 aastal N. Liidu kirjastuse poolt väljaantud raamatus "Venelased Maailmaruumis". Selle autorite on Moskva ajakirjanik Yevgeny Riabichikov. Pildid aga ei läinud läbi tavajärgse tseensuuri ja kui ilmus sama raamat Londonis oli see foto raamatust välja jäetud.

Järgmisel aastal ilmus sama foto N. Liidus kirjastatud venekeelses raamatus "Sammutud Tähtedele", kuid väikese vahega. Üks teik oli fotolt välja retuhteeritud, muutudes "mitte-inimeseks". Kes oli "kadunud kosmonaut"? Ja mis

JÕULUKINK - KOGU PEREKONNALE!

National

Ny 18" Färg-TV

- Quinrix bildrör ger bästa skärpa, kontrast och färger - även i dagsljus.
- Marknadens tunnaste 18-tummare. Bara 36,5 cm.
- Magic Line - den gröna linjen som gör fininställningen lättare än på någon annan.
- Moduluppbygggt chassi med separata krets-kort ger säkrare drift och enklare service.
- Finns i färgerna vitt eller jakaranda.

normalms radio
& elvaruhus ab

Ständammsplan 2, Högervägen. Tel. 45 13 50 ja 45 13 00.

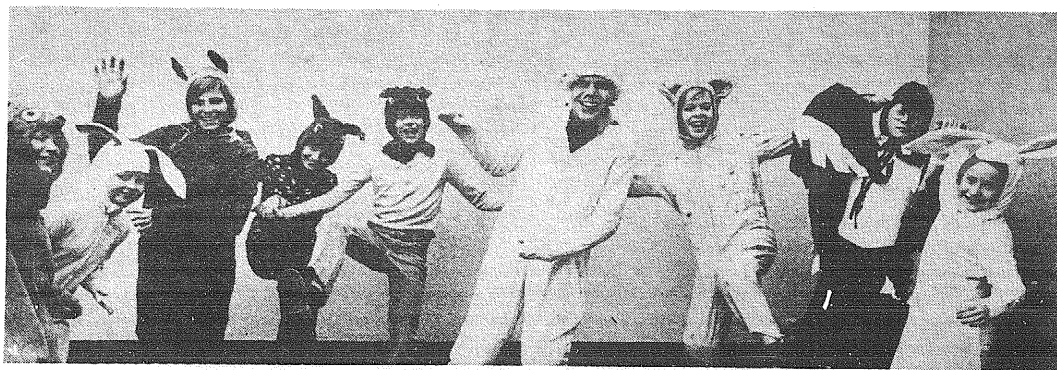

Ing. Karl Grau, ettevõtte eestlasest omanik.

- Television
- Raadio
- Stereo
- Majapidamis-masinaid

Soodsad järelemaksutingimused. Tasuta kojuaatmine ja installaerimine. Vahetamisõigus 8 päeva jooksul. Oma teenindusosakond.

Kohtume Stockholmi algkooli jõulupool, pühapäeval 15. dets. kell 11 Skanstulli gym. aulas, Bohusgatan 24-26. Näidendi tegelased ja kõik teised ütlevad kõigile südamest teretulemast. (Foto Tippe)

62 000 kr. Lellepi fondi stipendiumeiks

Eesti Üliõpilaste Toetusfondi USA-s juurde loodud Jüri Lellepi nimelise stipendiumi aladele stipendiumide väljastamist eesti soost üliõpilastele. 1975/76 õppeaastal väljastatakse rahasumma ei ole veel selgunud. Tõenäoliselt ulatub stipendiumide kogusumma 14.000 dollarini (umbes 62.000 krooni).

Stipendiume on saadaval õppimiseks ainult järgmistel aladel:

Eesti keel, eesti ajalugu, eesti kirjandus, eesti kunst, eesti arheoloogia, eesti muusika, põllumajandusteadus, majandusteadus, inseneriteadus, metsandus, õigusteadus, arstiteadus, loodusteadused, filoloogia, filosoofia, poliitilised teadused, sotsioloogia, tehnoloogia ja teoloogia.

Sooviavaldus-anketeid kui ka lisainformatsiooni võib nõutada Toetusfondi juhatuselt (Estonian Students Fund in USA, Inc., P. O. Box 377, Wall Street Station, New York, N. Y. 10005 USA). Rootsi pilrises palutakse selleks otstarbeks pöörduda Toetusfondi kohaliku esindaja poole järgmisel aadressil: Eeva Merike Kangro, Sköredvägen 1, S-222 38 Lund.

Tähtpäev sooviavalduste sisestamiseks on 28. veebruar 1975, mis kuupäevaks peavad sooviavaldused koos kõigi vajalike lisade ja teavetega jõudnud Toetusfondi

juhatusesse New Yorgis. Tähta- ja pikendamine ei ole võimalik. Juhime tähelepanu sellele, et sooviavaldused vajavad võrdlemisi põhjalikku dokumentatsiooni, mille hankimiseks tuleks varuda vähemalt kuu aega. Järelikult ei ole mõtet sooviavaldusblankette nõudada peale 31. jaanuari. Kõik puudulikult täidetud või hilinenud sooviavaldused peavad kahjuks jääma rahuldumata.

Eesti Üliõpilaste Toetusfondi USA-s juhatus

Kohaliku elu

BORAS

Pärnu jõulud

Pärnu lipkonna jõulukoosviimine toimub laupäeval, 14. dets. algusega kl. 18 koonduse ruumides Sjöbos, Fristadsvägen 104. Ettekandeid, kohvilaud, loteri, ringmänge ja tantsu. Neile, kes varem pole koonduse ruumides käinud: Sjöbo kirikust mööda, kohe pärast liiklustulesid pöörata paremale, siis kohe uuesti paremale majade taha. Sissekäik hoonele tagaküljel. Sissepääs tasuta. Teretulemast! Jõuluvana vahendab pakke.

Kohaliku elu

STOCKHOLM

Vanade hooldus

Pühapäeval, 19. jaan. kl. 15.30 toimub Eesti Majas informatsioonikoosolek vanade hoolduse küsimustes. Pärast mõttevahust moodustatakse kohapeal komitee, mille ülesandeks on põhikirja väljatöötamine ja vajalikkude praktikliste sammude astumine koosolekult ülestõstetud ja heaks kiidetud põhimõtete ja ideede kohaselt.

Jur. kand. Voldemar Kiviaed informeerib seadusandlusest, mis kehtib pärandite ja sihtasutuste osas. Kõik asjast huvitatud tervetunud. Osavõttust palutakse teadada järgmistel tel.: 767 28 62 (Aloe), 46 82 14 (Pärtel) ja 0762/128 53 (Mesikepp). Palutakse registreeruda võimalikult juba sel aastal, kuna suure huvi tõttu tuleks peale suure saali reserveerida veel paar ruumi, mida tuleb aegsasti teha. Registreerimisel palutakse ka teatada, kas soovitakse kohvi kõrvasega. Sissepääs tasuta ja kohvi, kes seda soovib, tasub igaüks ise.

STOCKHOLM

Uue aasta vastuvõtt

Uue aasta vastuvõtt maskaraadi vormis toimub korporatsioon Sakala ruumides, grev Turegati 15 vana-aasta õhtul 31. dets. kl. 19.30. Hind 50:-. Pakutakse õhtusööki ja jalakeerutust. Registreerimine Heigo Laasile, tel. kodus 29 69 66, tööl 22 96 40/108 või Mart Aasperele, tel. kodus 43 39 90, tööl 45 26 55. Viimne registr. tähtpäev on 20. dets. teatatakse Kassari Klubis.

STOCKHOLM

Kel on Haamerit?

Eesti Kultuuri Koondis palub neid isikuid, kes omavad kunstnik Eerik Haameri teoseid, teatada EKK büroole, tel. 11 31 16 või kirjalikult aadressil: Box 667, 101 29 Stockholm, ära märkides teose valmimise aasta, suuruse ja motiivi. Andmed on ajalukud Haameri tööst ülevaatenäituse korraldamiseks eeloleval aastal. Eesti Kultuuri Koondis tänab ette kõiki lahkeid abistajaid.

STOCKHOLM

Tänu

Suurim tänu kõigile ligidal ja kaugel, kes mind minu 75-ndal sünnipäeval isikliku külastusega, kirja- ja telefoniteel, lilledega ja kingitustega meelest pidasid ja austasid.

VELLO KIVISTO

Eestis suri 11. septembril Liisa Kraav, sünd. 12. dets. 1881. Reynellus, Austraalias, suri 15. septembril Miina Meri, sünd. 24. aprillil 1894 Kuressaare.

Sydney, Austraalias suri Karin Sanders.

Rootsis USA-s suri 2. novembril Arthur Tumma, sünd. 28. aprillil 1905 Laimjala vallas.

USA-s suri 20. Viktor Joonas. Stockholmis suri 2. detsembril Helga Maido, sünd. 6. märtil 1920.

Leinateated

Armast poega ja venda

Agu Ots'a

Sünd. 18/10 1928 Eestis
Surn. 5/12 1974 Eestis

mälestavad kurbuses

ISA ja EMA

ÕDE EHA

SUGULASED
Rootsis ja Ameerikas

Issand, sina oled melle olnud
eluasemeks põlvest põlve.
Laul 90,1

Pika raske haiguse järele
lahkus meist minu armas
abikaasa, meie isa ja vanaisa

Erich Teigar

Sünd. 29/11 1906
Surn. 7/12 1974

Mälestavad

LYDIA
LAPSED
ja LAPSELAPSED
SUGULASED
Rootsis ja välismaal

Matused teisipäeval, 17/12
kell 11 Kvastekulla kirikus
Partilles.

Puhka rahus!

Valdar Pöder

Sünd. 6/4 1910 Elas
Surn. 7/12 1974 Uppsalas

Mälestavad

HELGA

REIN PEREKONNAGA

SUGULASED
Eestis, Kanadas ja Inglismaal

Leinateated

Montrealis suri 16. novembril Endel Laasik, sünd. 2. mail 1924 Eestis. Kadunu kuulus "soomepoiste" hulka.

Middletownis, New Yorgi osariigis suri 6. novembril Rein Lepson, sünd. 29. augustil 1910 Nõva vallas.

Tallinnas suri 17. novembril Vilma Jalakas, n-na Sork, sünd. 21. juulil 1924 Viljandis.

Ameerika ühendriikides suri 13. novembril Eduard Ueda, sünd. 21. augustil 1910.

Glenviewis, Illinoisi osariigis USA-s suri 15. nov. Juhan Vasar, sünd. 25. oktoobril 1917 Põltsamaal.

Tartus suri 7. oktoobril Vene muuse näitleja Elmar Saluall. sünd. 1910. Iseseisvuse lõpul töötas ta Narva teatris.

Kallist öde

Elfriede Selma
Wanderer'i

N-na Frese

Sünd. 24/5 1894 Triglil, Kõue vallas
Surn. 26/11 1974 Sao Paulos, Brasiilias

mälestab sügavas leinas

ALMA TELISTE

Oma parimat sõpra, Uppsala
Stifti metsatülemat

Valdar Pöder'it

mälestavad sügavas leinas

LYDIA ja VALENTIN
GUTFELDT

Soodustus EPL tellimisel konto-omanikele LHÜ-s

EESTI LAENU-HOJU ÜHISUSE juhatus otsusel on liikmelil võimalik tellida Eesti Päevalehte j.t. eesti ajalehti 20-kroonise soodustusega.

Soodustust võivad saada kõik eesti hoiukontode omanikud, kelle hoiukontos 31. dets. 1974 a. oli vähemalt 1.500 krooni. Igal lehekonnal on kasutada ühe eesti ajalehe tellimine soodustusega. Ajaleht tuleb tellida tavalises korras ja tellimise kvitung (või selle fotostaatkoopia) saata hiljemalt 31. jaanuariks 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele (mitte pöörduda Stockholmis Sparbanki poole!). ELHÜ kannab hiljem kr. 20:- vastavasse hoiukontosse ja saadab postiga sellekohase tõendi.

Saata hiljemalt 31. jaan. 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele
Box 16318, 103 26 Stockholm 16

Kontoomaniku nimi.....
Hoiukonto nr.....
Sünniaasta.....
Elukoht.....
Posti nr. ja koht.....
Lisa: Eesti Päevalehe tellimise kvitung.

Armast ema ja vanaema

Marie Siimer'it

N-na Grünfeld

Sünd. 30/5 1884 Kirepis
Surn. 7/12 1974 Stockholmis

mälestavad sügavas leinas

IMANTA
abikaasaga

PETER
perekonnaga

ALEXANDER

Matusetalitus toimub nelja-
päeval, 19. detsembril kell 12
Hoppets kabelis Metsakalmi-
stul.

Armastatud mamm

Marie Siimer

Mälestavad tänuandes

HELGI ja HELGE

SUGULASED
Eestis

Armast

Marie Siimer'it

mälestavad kurbuses

HELGI ja LEMBIT

ANNE, URVE ja ÜLO

Oma kauaaegset liiget

Marie Siimer'it

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE
ÜHING STOCKHOLMIS

Elmo Sergo GM peadir. Põhjalale

Ameerika autode suurtööstuse
General Motors nimetat Elmo
Sergo General Motors Internati-
onal AS asjaajajaks peadirektoriks
Kopenhaageni. Aktsiaseltsi tege-
vuspiirkonnaks on GM autoturg
kogu Põhjalas.

Elmo Sergo on 47-aastane,
sündinud Tallinnas, lõpetanud
Stockholmi Eesti Gümnaasiumi ja
Stockholmi Kuningliku Tehnikaü-
likooli. Alustas tsiviilinsenerina
General Motorsi juures Stockhol-
mis a. 1963, nimetati veomasinate
osakonna juhatajaks 1967, viidi üle
a. 1968 Soome sealse müügi- ja
teenindusvõrgu juhatajaks, tuli a.
1963 tagasi Stockholmi samade
ülesannetega Rootsi osas ja edutati
a. 1965 müügisosakonna direktoriks
GM Nordiskale. 1969 kutsuti Elmo
Sergo New Yorki GM ülemererepe-
ratsioonide osakonda, kus ta vii-
masti oli müügidirektoriks. Juunis
1974 paigutati Elmo Sergo Bene-
lux-riikide müügidirektorina Ant-
werpenisse. Seal nimetati ta nüüd
jälle Skandinaavia osakonna pea-
direktoriks.

Elmo Sergo on omaaegse tuntud
laevareederi ja kapteni Gustav
Sergo vennapoeg. Ta on abielus
eestlannaga. Ema elab Stockhol-
mis.

Kallist sõpra

Valdar Pöder'it

mälestavad leinas

JENNY ja REET

HENDRIKSON

ELLA MÄLSON

Avaldame südamlikku tänu
kõigile nendele isikutele ja
organisatsioonidele, kes meie
armsa venna

Heino Tombach'i

mälestust austasid ja meie
leinast osa võtsid lilledega,
pärjadega, kaastundeavaldus-
tega või muul viisil ja kes
kadunud olid ära saatma tul-
nud tema viimsele teekonnale.
Eriti täname Korp! Sakalat
matusetalitusel osutatud
kaasabi eest.

BRUNO

ja HANS TOMBACH

Südamlük tänu kõigile, kes
minu armsa abikaasa ja meie
kalli isa

Arbo Nael'a

viimsele teekonnale saatmi-
sest osa võtsid, tema kalmu
kaunistasid lilled ja pärjadega
kaunistasid ning meie leina
suures leinas kaastunnet
avaldasid.

KLAUDIA
perekonnaga

Kahelkümnepäevase aastase tegevust tähistas Stockholmis Eesti Fotoklubi 4. detsembril Eesti Majas val-
guspildide õhtuga, mis kirjeldas klubi möödunud aastate tegevust. Kommenteeris klubi esimees Ilmar
Vaher (projektorist juures). (EPL-foto Trummer)

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiskoplik
kog., jumalat. 15/12 Jakobis jääb
ära aigkooli jõulupuu tõttu. Palvus
jõulupüü.

ALINGSÅS: Maakirikus jõulu-
jumalat. 21/12 kl. 15, teol. stud.
Vaga, orell PG Strömberg, laulu-
lehed.

GÄVLE: Toomase kirikus jõulu-
jumalat. 24/12. Takkel.
GÖTEBORG: Kristiines jõulu-
jumalat. 24/12 kl. 14, teol. stud.
Vaga, orell PG Strömberg, alg-
kooli õpilaskoor E. Tarjuse juhataja,
laulehed.

GÖTEBORG: St. Paulis jõulu-
jumalat. 24/12 kl. 15, õp. Wilund,
orell L. Lindblom, solist, laulehe-
d. Vana aasta jumalat. 31/12 kl.
15, õp. Wilund ja F. Kello, armu-
laud, laulehed.

HALMSTAD: Olaus Petris jõulu-
jumalat. 22/12 kl. 14, teol. stud.
Vaga, orell B. Ström, laulehed.
Pärast kog., majas kohvilaud.

HELSINGBORG: St. Marias
jõulujumalat. 24/12 kl. 13.30, õp.
Laantee, orell E. Pöhl, laulehed.

JÖNKÖPING: Kristiinas aasta-
vahetuse jumalat. 24/12 kl. 16, õp.
Laantee, orell A. Randes, armu-
laud, laulehed.

KOPENHAAGEN: Hans Tause-
ni jõulujumalat. 24/12 kl. 13, õp.
Laantee, orell E. Pöhl, laulehed.

LANDSKRONA: St. Johanneses
jõulujumalat. 21/12 kl. 17 õp.
Laantee, orell E. Pöhl, laulehed.

LUND: Kloostri kirikus jõulu-
jumalat. 24/12 kl. 17, õp. Laantee,
orell E. Pöhl, laulehed.

MÄLMÖ: Saksa kirikus jõulu-
jumalat. 22/12 kl. 17, õp. Laantee,
orell E. Pöhl, laulehed.

UPPSALA: Mikaelis jõulujuma-
lat. 24/12 kl. 18, laulehed, kor-
jandus. Aastavahetuse jumalat.
31/12 kl. 18, armulaud, korjandus,
laulehed.

EEL KIRIK

SAKSA-HOLLANDI

HAMBURG: Jõulujumalat. 15/12
kl. 16 Alsterstrasse 40, laste jõulu-
puu.

LUBECK: Jõulujumalat. 22/12
kl. 15 St. Laurenti kirikus.

OLDENBURG: Jõulujumalat. ja
laste jõulupuu Eesti Majas 19/12 kl.
18. Jõulupöytä jumalat. 24/12 kl.
19.30 M. Lutheri kirikus.

ROTTERDAM: 21/12 kl. 14
Soome meremeeste kirikus jõulu-
jumalat. armulauga ja laste jõu-
lupuu.

SPRINGE: Jõulujumalat. 23/12
kl. 15 Altenhemi saalis.

EESTI AP.

ÖIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni orto-
doksikirikus jõulujumalat. 24/12 kl.
14, praost Raag.

SOOME ORTODOKSIKIRIK

VIRSBO: 14/12 kl. 17 õhtulene.
Makarov majas ja 15/12 kl. 11 H.
turgia Bruks kirikus, õlemp.
Juhkam.

Valimiste võitja

Algus lk.1

-93 (214), Jönköping -61 (97),
Landskrona -46 (71), Lund
-146 (246), Malmö -100 (171),
Motala -16 (57), Norrköping
-322 (616), Södertälje -78
(300), Eskilstuna -336 (487),
Uppsala -297 (232), Västerås
-81 (240), Örebro-Kumla -37
(220), Åkers Styckebruk -14
(31), Stockholm -1229 (4955) ja
mujalt kokku -345 (672).

Nagu eeltoodust nähtub oli
elava rahvusliku tegevusega
keskustes Borås, Eskilstuna,
Norrköpingis ja Malmö kokku
1962 valijat, kelledest aktiivselt
osa võttis 1 005 ehk 51.2%.

VASAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nellipühi
Kirik, Brävallag. 11, 14/12 kl. 15
jõulukoosv. pensionäridele, jõu-
lummuusika, evang., koorilaule ja
kohvilaud. 15/12 kl. 11 jumalat. H.
Laur, Kristuse surma mälest. 17/12
kl. 19 kooriharjutus. 24/12 kl. 12.30
jõulumuusika, kl. 13 jõuluevang.,
laulettekandele. 25/12 kl. 11 va-
bakirikute jõulujumalat.

STOCKHOLM: Norrmalmi Ba.t.-
Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 15/
12 kl. 14, E. Jogur jt.

BORÅS: Blå Bandet, Stjärn-
sköldsg. 5 jumalat. 15/12 kl. 10, A.
Vaim ja H. Nymann.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik
Dahlbergsg. 10, jumalat. 15/12 kl.
11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1
jumalat. 14/12 kl. 14 "Sõna ja pal-
vega". 15/12 kl. 14 jutlus, püha-
püevakool, kohalikud vennad.

GÖTEBORG: KFUM Parkg. 11
jumalat. 15/12 kl. 11, H. Rohtla.
Pühi- ja palvet. 14/12 kl. 15 ja 18/12
kl. 13.

HALMSTAD: Bapt.-Kirik, Karl
XI Väg 49 jumalat. 15/12 kl. 16, V.
Kubja.

NORRKÖPING: Betania,
Bräddgatan 54 palvet. 14/12 kl. 17.
Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat.
15/12 kl. 13.

TÄHELEPANUKS
KOGUDUSTELE

Teated jõulujumalateenistuste
kohta avaldatakse Eesti Päevale-
hes laupäeval. 21. detsembril.
Teated peavad olema kohal EPL
toimetuses, Eskilstuna hiljemalt
kolmapäeval, 18. detsembril. Hil-
jem kohale saabunud teated pole
võimalik avaldada.

Aastavahetuse jumalateenistus-
te teated avaldatakse laupäeval, 31
det. Need teated peavad toimetu-
se kätte olema hiljemalt laupäeval.
21. det.

Pühapäeva, 5. jaan. ja Kolme-
kuningapäeva, 6. jaan. kirikutea-
ded avaldatakse laup. 4. jaanuari
lehes. Teated peavad olema to-
imetuse kätte hiljemalt kolmapäe-
val, 1. jaanuaril.

Esinduskogu uus koosseis tu-
leb esimesele istungjärgule
jaanuari kuus. Istungjärgu aja
määrab vana juhatus, mille
esimeheks on prof. Hans Kauri.

Els Kaljot- Vaarmani stipendium

Eesti Kultuuri Koondise Kultu-
rifondi Toimikond teatab, et Els
Kaljot-Vaarmani Sihtkapitali sti-
pendiumidele kandideerimise
tähtaeg on määratud 20. jaan-
uaril 1975. Otsus antakse teada
EKK aastapäeval, 2. veebr. 1975.

Sihtkapital on moodustatud abi-
kaasade Erich ja Els Kaljoti kor-
respondiivse testamendi, mis teh-
tud 10. sept. 1965, eeskirjade koha-
selt. Sihtkapitali eesmärgiks on
stipendiumide abil toetada eestla-
si, eriti noorsugu, muusika ja teat-
rikunsti viljelemisel. Sihtkapitali
valitseb Eesti Kultuuri Koondise
juhatus või selle õigusjärglane.

Kandideerijal palutakse lisada
lühikesed eluloolised andmed koos
dilevatega õpinguist ja senisest
tegevusest üldnimetatud aladel
ning milleks soovitakse stipen-
diumi kasutada. Soovialvuldused
saata aadressil: Eesti Kultuuri
Koondis, Kultuurifond, Box 637,
101 29 Stockholm.

Pärnu haisev vallikraav

Tallinnas ilmuvaja ajaiehe "Noor-
te Hääle" esindaja avaldas jutua-
jamise suvitushoosaja kokkuvõtte
tegemiseks the Pärnu Tõelike-
miste esindajaga, kommunaal-
janduse osak. juhataja Hugo Ala-
mäga, kes muusena märkis, et
Pärnu ei ole aastakümnete kestel
lahti saanud oma põlised hääple-
kid, nimelt Vallikraavi rojakvete
kõrvaldamisest.

Vallikraavi puhastamine nõuaks
kulusid umbes 150 tuhat rubla,
millist summat pole saadud veel
rakendada, sest aastakümne-
neid koostatud projekt, kuidas
Vallikraavi hälsenist ära hoida, on
ikka ja ikka muudetud. Usutietav
ei teadnud ajalehele midagi öelda
millal uued projektid käiku võiksid
minna.

Möödunud suvitushoosaja kohta
kokkuvõtet tehes, ütles Pärnu lin-
naisa Alamäe, et see oli märksa
tagasihoidlikum kui varajasematel
aastatel. Möödunud suvel on Pärnu
suvi viibinud ainult 30.000 inimest,
kuna eelmisel aastal on see arv
alati ulatunud üle 40.000. Seda põ-
hustasid ebacoodad ilmastikuil-
sed tingimused.

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

Soomekielisel ohjelmat:
Finnspråkiga program:
9.00 **Hiija**, maltoitöö. Suomalainen elokuva vuodelta 1963.
10.00 **Hiija**, maailmalla. Finlandska långfilm från 1963. Textat.
10.00 Karibu. Jeremiah Mwanyili - tekstibaretore i Tanzania!
10.30 Jordbruk 74 extra. Färg. Ett samtal om Kinas jordbruk.
10.50 Por favor! Färg.
11.10 Utvandran. Textat. Färg. Del 2. En bonde hocker för sista gången.
12.00-14.15/14.30 **Ishockey: Sovjet-Sverige**. Färg. Direktsändning från Moskva. Lars-Gunnar Björklund.
14.30-14.50 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Textat. Färg. 13. Lussekarlen.
15.50 **Tipsextra**. Färg. Lef Larsson och Arne Hegerfors.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Heimlingsringning** från Ludgo kyrka i Sörmland. Färg.
18.10 **Aktuellt i veckan**. Textat. Färg. 18.30 **Natturutan**. Färg.
19.00 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. 14. Lummer.
19.30 **Sången om John Henry**. Färg. Roberta Flack sjunger om den legendariske rallaren.
19.35 **Amerika** - serie av Alistair Cooke. Färg. 13. Ett liv i större överflöd.
20.20 **Sveriges lördagsmagasin**. ärg.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.25 **Deckardags: Två slår den tredje**. Färg.
Medverk. Michael Kane och Paul Harding.

TELEVISION 2

18.15 **Rikets affärer: En plats i solen**. Färg. Om svenskar och svenska pengar på Kanarieöarna.
17.00 **Fadderbarnet** - tysk serie om familjen Bachmann och hur deras liv förändras då de tvingas bryta upp från sin invandrade miljö. Del 1. En glädjande tilldragelse.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 **Bullerbock**. Färg.
17.55 **Barbapapa**. Färg.
18.00 **Lördags**. Färg.
18.30 **Prinet och rätt**. Färg. Film om hur några småbörns och lantarbete under 1700-talet i byn Alkieslev i Danmark gör uppror mot den dåliga behandlingen som storgodsägare och deras fogdar ger dem.
19.00 **På äldre dar**. Färg. Vård: My Persson.
19.30 **Rapport med väder**.
20.00 **Svenskt 60-tal: Myglaren**. Färg. Film av Rune Hassner och Jan Myrdal från 1968.
Medverk. Christer Strömholm, Gun Kessle, Pia Jonsson.
21.25 **Toots Thielmans** spelar. Färg.
21.30 **Regnbågen**. Färg. GötaLandsafon med Bosse Larsson, Carl-Olof Sjöblom, Åke Harnesk, Bo Maniette, Small Town Singers, Ingall Nilsson, West Coasters från Halmstad, Åke Ohlmarks.
22.30 TV-nytt och väder.
22.35-23.25 **Glädjehuset The Jollious Joint**. Färg.

TV Söndag

9.40 Por favor! Färg.
Soomekielisel ohjelmat:
Finnspråkiga program:
10.00 **Uutisviiikko**.
Nyhetsevekan.
10.25 **Saimaan uttommiehet**.
Stockförlarna på Saimen. Textat på svenska.
10.45 **Lauluja Karjalain kunnailta**. Väril.
Sånger från Karelen. Färg. Textat på svenska.
11.00-11.30 **Tapahtumia**. Aktuellt magasin för finskspråkiga.
11.35 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Textat. Färg. 14. Lummer.
17.55 **Fokus**. Textat. Färg.
17.55 **Meddelanden**.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Svensk född kyrka i Etiopien**. Färg. Svenskar från Fosterlandstift-

telsen började missionera i Etiopien på 1880-talet. Därav uppstod den självständiga inhemska Mekane Yesus-kyrkan. Många från den kyrkan har blivit inflytelserika i det Etiopiska samhället.
18.30 Den japanska apan. Färg.
19.00 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. 15. Bilderboken.
19.20 **Artur Erikson** och en adventspsaln. Färg. Beredningsväg för Herran.
19.30 **Kulturmagasinet**. Färg. Om underjordiska kommunikationer av olika slag: om den färgsprakande konstsatsningen i Stockholms nybyggda tunnelbanestationer, om TV-bekvakning av människor i tunnelbanor och på andra offentliga platser, om en utställning i Stockholms Kulturhus, där en serie TV-bilder av skulptören Hanns Karlewski ger olika exempel på sådan här människobekvakning. Programledare är Lars Helander.
20.10 **Utvandran**. Färg. Del 3. Ett skepp kommer lastat med drömmar. I rollerna: Max von Sydow, Liv Ullmann, Eddie Axberg, Pierre Lindstedt, Allan Edwall, Monica Zetterlund.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.05 **Sportspegein**.

TELEVISION 2

9.00 **Inspektionen**. 1888 tillkom yrkesinspektionen i samband med den första arbetarskyddslagen. Men vilken roll har yrkesinspektionen i dag, 85 år senare?
9.30 **Jordbruk 74 extra**. Färg. Ett samtal om Kinas jordbruk.
10.00 **Stäm gitaren**. Färg.
10.05-10.35 **Kom loss** - spela med oss! Färg.
10.10 **Bilder ur det undermedvetna**. Färg. Om surrealistens historia med tonvikten på måleriet.
10.40 **Filmgalanen frisksportar** - engelsk långfilm från 1937. Regi: Anthony Kimmins.
Medverk. George Formby, Kay Walsh, Guy Middleton.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 **Broster Broster**. Färg. 13. Tre vise män.
Medverk. Carl-Gustaf Lindstedt, Claire Wikholm, Åsa Österman, John King.
17.55 **Barbapapa**. Färg.
17.55 **Doktor Krall**. Färg. 14. Kissprov.
18.00 **Kuud** - om den danske upp-täcktsresandes Knud Rasmussen och hans färder till Grönland och Alaska.
18.30 **Idolen**. Färg. 4. Pelle och Ella visar hur olika människor reagerar inför en rekamskytt.
19.00 **Höststräck**. Färg. Film av Rolf Nilsson om en dag med flyttfåglar vid Ölands södra udde.
19.10 **Våravardagsblommor: Julbegen**. Färg. Sven Gréen.
19.30 **Rapport med sport och väder**.
20.10 **Giacomo Balla** - 50 år före popkonsten. Färg. En bil i rörelse är vackrare än gamla antika statyer, utropar futuristerna när de år 1910 ger ut Det första manifestet för ett nytt måleri, som förkastar allt inflytande från det förlutna. Den av futuristerna som mest studerade hur rörelsen och ljuset påverkade föremålens utseende var Giacomo Balla (1871-1958).
21.00 **Söndagsdeckaren: Ildad planeras** - amerikansk långfilm från 1941. Regi: Alfred Hitchcock.
Medverk. Cary Grant, Joan Fontaine, Nigel Bruce, Dame May Whitty.
22.35-23.40 TV-nytt och väder.

TV Måndag

16.30 **Halvfem** med Tommy Körberg.
17.00-17.20 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Textat. Färg. 15. Bilderboken.
17.55 **Meddelanden**.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. 16. Sju bullar i en påse.
18.25 **Länna** - Maud Reuterswärd. Färg.

18.35 **Misionen** - besvikelsernas paradis? Färg. I seklets början utvandrade ett hundratal finländare - de flesta finlandssvenskar - till Misionen i nordöstra Argentina, där de hoppades på en bättre framtid. Det gick dåligt för de första emigranterna och idag består kolonien nästan enbart av gamla och sjuka.
19.15 **Resande i andra klass**. Färg. Tecknad jugoslavisk kortfilm.
19.25 **Vi mördare** - isländsk pjäs.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.15 **Kulturmagasinet** handlar ikväll om underjordiska kommunikationer av olika slag: om den färgsprakande konstsatsningen i Stockholms nybyggda tunnelbanestationer, om TV-bekvakning av människor i tunnelbanor och på andra offentliga platser. Färg.
C.H. Hermansson intervjuas om sin syn på kultur och kulturpolitik. Programledare Lars Helander.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30-18.00 **Ska vi resa till Japan?** Färg.
18.45 **Pop före jul: Det är bara Roling Stones**. Färg.
19.15 **Julkalejdoskopet**. Färg.
19.30 **Regionalnytt**.
19.30 **Rapport med väder**.
20.00 **Knuff**. Vad innebär SIA - utredningen om skolans inre arbete? Showtime: Semesterstressaren.
21.00 **Lönekamp och poängjakt**. Färg. Om kraven på månadslöns och om meritvärdering som innebär att den enskilde arbetaren får sin arbetsinsats poängbördad. Ett program apropå avtalsförhandlingarna av Mårten Andersson.
21.35 **Folkländ** i Rättvik. Färg. Från den internationella folkdans- och musikfestivalen i Rättvik.
22.20 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

11.00-11.25 Por favor! Färg.
16.30 **Halvfem** med Tommy Körberg.
17.00-17.20 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Textat. Färg.
17.55 **Meddelanden**.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. 17. Abraham som bara försvann.
18.25 **Gulviva** - Maud Reuterswärd berättar. Färg.
18.35 **Kyrkan i Polen**. Färg.
19.30 **Hjärtats nyckel** - Lennart Kjellgren om folklig sångtradition.
20.00 **Sälls** - amerikansk film. Bengt Feldreich samalar med årets nobelpristagare.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.25 **Den nya opiumvägen**. Färg. Pakistansen är invånarnas eget namn på vad som officiellt kallas Nordvästra Gränsområdet. Det är en pakistansk provins, bebodd av ett stridbart bergsfolk. Man lever av jordbruk, boskapsskötsel och smuggling av vapen och inte minst opiumodling. Fransk reportage.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30-18.00 **Ska vi resa till Japan?** Del 2.
18.25 **Pop före jul: Westcoast session**. Färg.
19.30 **Regionalnytt**.
19.30 **Rapport med väder**.
20.00 **En ny bok: Bokslut från LM** heter den sista boken som presenteras i höst i TV: s serien En ny bok. Tillslamsman ett filmtema har förtärlaren Göran Palm besökt arbetare vid en gummiindustri i västra Sverige. Färg.
20.25 **Moja, Östen och Stella** - serie av Margareta Garpe och Suzanne Osten. Del 2. Ge mig adressen till dom snabba stälarna.
20.55 **Anslagsstavlarna**. Färg.
21.00 **Filmkrönika** behandlar den här gången säsongens svenska filmer.
21.40 **Fönster mot TV-världen**. Färg. Vad tittar man på i andra länder?
22.30 TV-nytt och väder.

TV Onsdag

16.30 **Halvfem** med Tommy Körberg.
17.00-17.20 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Textat. Färg.
17.55 **Meddelanden**.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. 18. Flykten.
18.25 **Näckrosor** - Maud Reuterswärd berättar. Färg.
18.35 **Flamman i Norden**. Färg. Finlands historia från tsarväldet till nutiden.
19.20 **Fjärillen** - rysk kortfilm. Färg.
19.30 **Kyoto** - kejsarstaden. Färg.
20.00 **Studio K**. Färg. Programledare: Fritiof Haglund.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.55 **Blodsåden i Mommila**. 1917. Färg. Finsk långfilm från 1973. Regi: Jotarkka Pennanen.
I rollerna: Ralno Kalliohanti, Hannu Kahakorpi, Eero V. Kostelko, Mikko Majanlahti.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30-18.00 **Ska vi resa till Japan?** Del 3.
18.45 **Pop före jul**. Färg. Konsert med den engelska popgruppen 10 C.C.
19.15 **Julkalejdoskopet**. Färg.
19.30 **Regionalnytt**.
19.30 **Rapport med väder**.
20.00 **Vi går på teatern: 1789 av Theatre du Soleil**. Färg. Den franska teatergruppen Theatre du Soleil egen filmversion av sitt beaktade grupparbete om den franska revolutionen. Regi: Ariane Mnouchkine.
22.25 TV-nytt och väder.

TV Torsdag

16.30 **Halvfem** med Tommy Körberg.
17.00-17.20 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. Textat.
17.55 **Meddelanden**.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg.
18.25 **Maskrosor**. Färg. Maud Reuterswärd berättar.
18.35 **Europas milda, vilda väst**. Färg. Om livet på västra Irland.
19.25 **Uppochner**. Färg. Satirisk kortfilm.
19.30 **Sitta i samma båt**. Färg. 1. Stress och tristess. Reportage om arbete i två moderna svenska handelsbanker.
20.20 **Ena bok**. Färg. Animerad film av Björn Bärdel med teckningar av den etiopiske, malvisten Wondemo Wonde.
20.30 **Önskesången**. Margit Borgström leder tittarnas önskeprogram med ny och gammal kristen sång och musik. Gästarätt: Pelle Karlsson.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.05 **Balanchine** - en dansens mästare. Färg. 4. La Valse. Musik: Ravel. New York City Balletten dansar. Österriska Radions Symfoniorkester. Dir: Robert Irving.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30-18.00 **Ska vi resa till Japan?** Del 4.
18.20 **Pop före jul: Ryck mig väskan!** Färg. Musikallisk thrillerkomedi med Cliff Richard, Tim Brooke-Taylor, Olivia Newton-John, Viktor Klimentko, Family Four samt Dizzy Tunes.
19.30 **Regionalnytt**.
19.30 **Rapport med väder**.
20.00 **Ragtime** av Krell, Beiderbecke och Joplin. Färg. Börje Sandquist och Bengt Edqvist spelar ragtime som de arrangerat för sina akustiska gitarrer.
20.10 N.P. Möller, fastighetsskötare. Färg. "Nya friska tag" med Nisse Ahlrot, Ulla Sonesson, Kjell Lilla, Stellan Agerlo, Maria Llerena, Andrea Anderson, Modrag Valle, Edward Wojcicki, Rumar Martholm m fl.
20.50 **Julkalejdoskopet**. Färg.

21.00 **Tidsbild**. Färg. Berndt Ahlqvist och Olle Stenholm.
21.35 **Som fisken i vattnet**. Färg. Kinas folkarmé - en krigsmakt uppbyggd efter Maos principer. Västska reportage.
22.05 **Krigsleken** - kortfilm av Mai Zetterling om två pojkar lek som far en allvarlig vändning.
I rollerna: Ian Ellis och Joseph Robinson.
22.20 TV-nytt och väder.

TV Fredag

16.30 **Halvfem**. Från A till Ö - en resa orden runt.
17.00-17.20 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg.
17.25 **Tapahtumia**. Väril. Färg. Aktuellt magasin för finskspråkiga.
17.55 **Meddelanden**.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 **Julkalendern: Rulle på Rulleröd**. Färg. 20. Månvisan.
18.25 **Daggkäpa**. Färg. Maud Reuterswärd berättar.
18.30 **Kiruna** - ett paradys 40 grader under noll. Färg. Två gånger, mitt i vintern och mitt i sommaren, besökte den japanske TV-producenten Kanji Iwashita Kiruna för att se hur man där inrättat sig för att utvärda det långa vintermörkret och kylan.
19.00 **Sitta i samma båt**. Färg. 2. Sjöman - ett framtidssjöbott. Rester om utveckling och utbildning i ett yrke i förändring.
19.20 **Människans lägre jag**. Fransk långfilm från 1938. Regi: Jean Renoir.
I rollerna: Jean Gabin, Simone Simon, Ledoux, Julien Carette, Blanche Brunoy, Jean Renoir, Jenny Helia, Germaine Clasis, Jacques Berlioz.
21.00 **Aktuellt och väder**.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.20 **Dave Allen på stubinen**.
TELEVISION 2
Jullovsminä i samsändning med radions P 2.
14.30-14.55 **En orädd kosack**. Färg. Sovjetisk långfilm från 1973. Regi: V. Dzatjenko och G. Ivanova.
15.00 **Tidsbild**. Färg. Berndt Ahlqvist och Olle Stenholm.
18.35 **Lönekamp och poängjakt**. Färg. Om kraven på månadslöns och om meritvärdering som innebär att den enskilde arbetaren får sin arbetsinsats poängbördad. Ett program apropå avtalsförhandlingarna av Mårten Andersson.
19.10 **Julkalejdoskopet**. Färg.
19.30 **Regionalnytt**.
19.30 **Rapport med väder**.
20.00 **Showtime: Säg godmorgon, säg godkväll!** Färg. Dansk underhållning med Grethe och Jörgen Ingmann.
20.30 **Världsnarr** - norsk berättelse efter en novell av Roald Dahl.
21.00 **Julkalejdoskopet**. Färg.
21.00 **Vår fångenskap**: Röster i människligt landskap. Färg. I livsskådespelsredaktionens serie "Vår fångenskap" ges ett musikdrama om människans. Utifrån Camilo Torres, den colombianske prästen och gerillamannen, rägas vad det är att vara människa. Text: Elisabeth Hermodsson. Musik: Alfred Jansson.
Medv: Per Myrberg, Helena Brodin, Christina Frambräck. Sång och musik: Göteborgs Kammarkör och en instrumentallgrupp under ledning av Gunnar Eriksson.
21.50 TV-nytt och väder.
22.35-23.35 **Svenskt 60-tal: Som natt och dag**. Färg. Svensk långfilm från 1968. Regi: Jonas Cornell.
Medv: Agneta Ekman, Gösta Ekman, Keve Hjelm, Claire Wikholm.